

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2020 m. rugsėjo 29 d.
(OR. en)

11240/20

UD 240

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2020 m. rugsėjo 28 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generaliniam sekretoriui Jeppe TRANHOLMUI-MIKKELSENUI
Komisijos dok. Nr.:	SWD(2020) 213 final
Dalykas:	KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS „Antroji kas dvejus metus teikiama ES muitų sąjungos ir jos valdymo tobulinimo pažangos ataskaita“

Delegacijoms pridedamas dokumentas SWD(2020) 213 final.

Pridedama: SWD(2020) 213 final

Briuselis, 2020 09 28
SWD(2020) 213 final

KOMISIJOS TARNYBŲ DARBINIS DOKUMENTAS

**Antroji kas dvejus metus teikiama ES muitų sąjungos ir jos valdymo tobulinimo
pažangos ataskaita**

Turinys

I.	ĮVADAS.....	2
II.	BENDROSIOS APLINKYBĖS	3
III.	PAŽANGA PRIORITETINĖSE SRITYSE	6
	1) „Brexit’o“ valdymas	6
	a) Susitarimas dėl išstojimo	6
	b) Veikla sudarius Susitarimą dėl išstojimo	7
	c) Derybos dėl būsimų santykių su Jungtine Karalyste.....	8
	2) Kontrolės priemonių stiprinimas ir kova su sukčiavimu	9
	3) Aktyvesnė ES muitų teisės aktų įgyvendinimo stebėseną.....	10
	a) Supaprastinimų taikymo stebėseną	10
	b) Įgaliojimų ekonominės veiklos vykdytojų programos stiprinimas.....	11
	c) Su garantijomis ir atsisakymu išieškoti muitus ir (arba) muitų grąžinimu susijusių nuostatų įgyvendinimo stebėseną.....	12
	d) Vienodo ES muitų teisės taikymo stebėseną	12
	4) Muitinės administracijų veiksmingumo didinimas.....	13
	5) Naudojimasis inovacijomis.....	15
	a) Vieno langelio sistema	15
	b) Kiti novatoriški technologiniai sprendimai.....	15
	6) Muitinių elektroninių sistemų ir jų naudojimo optimizavimas	16
	a) Sąjungos muitinės kodekso elektroninės sistemos	16
	b) Darbas kuriant ir diegiant su Sąjungos muitinės kodeksu nesusijusias elektronines sistemas	18
	c) Ilgalaikė muitinių IT strategija	19
	7) E. prekybos problemų sprendimas.....	20
	8) Muitų sąjungos panaudojimas siekiant didinti ES saugumą	21
	a) Importo kontrolės sistema	21
	b) Darbas su kitomis saugumo ir sienų valdymo institucijomis	22
	9) Tarptautinių santykių stiprinimas	23
IV.	IŠVADA.....	26
	<i>Priedas. Teisės aktai, programos ir elektroninės sistemos</i>	<i>28</i>
	a) Teisės aktai, kurių vykdymą užtikrina muitinė	28
	b) Muitinės programos.....	29
	c) Muitinių elektroninės sistemos	30

I. ĮVADAS

2016 m. komunikate dėl ES muitų sąjungos ir jos valdymo tobulinimo¹ Europos Komisija išdėstė strateginę muitų sąjungos viziją, pagal kurią ES valstybės narės ir Komisija veiktų glaudžiau bendradarbiaudamos ir siektų užtikrinti, kad muitų sąjunga kuo labiau prisidėtų prie ES gerovės ir saugumo.

Nors už muitų sąjungos įgyvendinimą atsakingos atskirų valstybių narių muitinės administracijos, komunikate Komisija nurodė, kad muitų sąjungos pobūdis lemia nacionalinių administracijų tarpusavio priklausomybę. Naujoji muitinės taisyklių ir formalumų sistema, t. y. Sąjungos muitinės kodeksas, kuris įsigaliojo 2016 m., gali tinkamai veikti tik tuo atveju, jei visos muitinės administracijos vienodai taikys taisykles ir taip sudarys vienodas sąlygas ir jei bus įdiegtos Kodekse nurodytos sąveikios ES masto elektroninės sistemos. Be to, muitų sąjungai taip pat reikia glaudesnio muitinių ir kitų prie ES sienų veiklą vykdančių teisėsaugos institucijų bendradarbiavimo, be kita ko, turi būti užtikrintas atitinkamų informacinių sistemų sąveikumas. Taip pat reikia visapusiškesnės ilgalaikės muitinių elektroninių sistemų kūrimo ir priežiūros strategijos, visų pirma dėl to, kad su tuo susijusios didelės išlaidos. Komunikate nustatyti veiksmai šiems tikslams pasiekti ir įsipareigota reguliariai kas dvejus metus teikti Tarybai ir Parlamentui šių veiksmų įgyvendinimo pažangos ataskaitą.

2017 m. kovo mėn. Europos Sąjungos Taryba paskelbė išvadas², kuriose palankiai įvertino komunikatą ir paprašė kas dvejus metus teikti pokyčių atskirose nurodytose srityse ataskaitą atsižvelgiant į Muitinių bendradarbiavimo darbo grupės tikslus, veiksmus ir pasiektus rezultatus, atitinkamą valstybių narių ir Komisijos kompetenciją ir poreikį užtikrinti masto ekonomiją bei taupyti bendradarbiaujant.

Pirmojoje kas dvejus metus teikiamoje ataskaitoje³ Komisija pranešė apie pažangą daugelyje sričių, susijusių su geresniu muitų sąjungos valdymu. Kartu ataskaitoje nustatyti toliau nurodyti klausimai, dėl kurių reikia imtis prioritetinių tolesnių veiksmų:

1. „Brexit’o“ valdymas;
2. kontrolės priemonių stiprinimas ir kova su sukčiavimu;
3. aktyvesnė ES muitų teisės aktų įgyvendinimo stebėseną;
4. muitinės administracijų veiksmingumo didinimas;
5. naudojimasis inovacijomis;
6. muitinių elektroninių sistemų ir jų naudojimo optimizavimas;
7. e. prekybos problemų sprendimas;
8. muitų sąjungos panaudojimas siekiant didinti ES saugumą;

¹ COM(2016) 813.

² <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7585-2017-REV-1/lt/pdf>.

³ COM(2018) 524.

9. tolesnis darbas tarptautinių santykių srityje.

Taryba palankiai įvertino pirmąją kas dvejus metus teikiamą ataskaitą⁴ ir paprašė Komisijos kitoje dvimetėje ataskaitoje aprašyti pokyčius šiose prioritetinėse srityse, prireikus vėl atsižvelgiant į Muitinių bendradarbiavimo darbo grupės tikslus, veiksmus ir pasiektus rezultatus.

Todėl šioje antrojoje dvimetėje ataskaitoje siekiama aprašyti pažangą, nuo 2018 m. iki 2020 m. pradžios padarytą minėtose su muitų sąjungos valdymu susijusiose prioritetinėse srityse. Ši ataskaita paskelbta ir turėtų būti skaitoma kartu su Komisijos veiksmų planu dėl muitų sąjungos pakylėjimo į naują lygį. Todėl šioje ataskaitoje apžvelgiama pažanga, padaryta nuo tada, kai 2018 m. viduryje buvo paskelbta paskutinė dvimetė ataskaita, o būsimi veiksmai šiose ir kitose prioritetinėse srityse išdėstomi veiksmų plane.

II. BENDROSIOS APLINKYBĖS

ES muitų sąjunga veikia nuo 1968 m. Ji apima visą prekybą prekėmis ir yra grindžiama tiek laisvu prekių judėjimu pačioje muitų teritorijoje⁵, tiek bendruoju muitų tarifu ir bendra prekybos politika santykiuose su trečiosiomis šalimis. Todėl visos ES valstybės narės taiko tuos pačius muitus importui iš ES nepriklausančių šalių, o rengiant tarptautinius prekybos susitarimus ES, vykdydama savo bendrą prekybos politiką, veikia kaip vienas prekybos blokas.

Muitų sąjunga priklauso išimtinai ES kompetencijai⁶, o tai reiškia, kad tik ES gali rengti ir priimti teisiškai privalomus aktus. Tačiau už faktinį muitų sąjungos įgyvendinimą yra atsakingos atskiros nacionalinės valstybių narių muitinės. Daugelis komentatorių kritikavo pastebimą nevienodą muitinės taisyklių taikymą valstybėse narėse, nurodydami, kad dėl to kyla ir nesąžiningos konkurencijos tarp valstybių narių, ir sukčiavimo problemų.

Šiuo metu ES muitinių misija yra daug platesnė nei tradicinė užduotis rinkti muitus, PVM ir akcizus, taikomus į muitų teritoriją įvežamoms prekėms, nes jos taip pat užtikrina sveikatos, aplinkos, saugos, saugumo ir daugelio kitų sričių teisės aktų vykdymą. Muitinių atsakomybė paprastai didėja, kai prie ES sienų reikia įgyvendinti naują politiką.

Mokesčių surinkimas

⁴ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5650-2019-INIT/lt/pdf>.

⁵ Sąjungos muitų teritoriją sudaro Europos Sąjungos valstybių narių teritorijos, išskyrus kai kurias valstybių narių teritorijas, kurios nėra įtrauktos dėl istorinių ar geografinių priežasčių, ir Monako teritorija. Pagal Jungtinės Karalystės ir ES susitarimo dėl išstojimo sąlygas ES muitų teisė iki pereinamojo laikotarpio pabaigos taikoma Jungtinei Didžiosios Britanijos ir Šiaurės Airijos Karalystei ir Normandijos saloms bei Meno salai, o pasibaigus pereinamajam laikotarpiui – Šiaurės Airijai. Jungtinės Karalystės Akrotirio ir Dekelijos suverenios bazių teritorijos Kipro saloje pagal Susitarimą dėl išstojimo ir toliau bus Sąjungos muitų teritorijos dalis.

⁶ Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo (SESV) 3 straipsnis.

- Visoje ES muitinės kas sekundę įformina 27 prekes, kurių deklaruota vertė – 150 000 EUR; 2019 m. jos surinko 26 707 mln. EUR muitų⁷.
- 2018 m.⁸ nacionalinių muitinių nustatyta į ES biudžetą grąžintina nesumokėtų muitų suma siekė 584 mln. EUR. 2019 m. nustatyta suma buvo 121 mln. EUR (20,7 proc.) mažesnė.

Kova su terorizmu ir organizuotu nusikalstamumu

- 2019 m. bendras ES muitinių konfiskuotų narkotikų kiekis buvo 400 tonų. Palyginus kiekį, apie kurį 26 valstybės narės pranešė 2019 m., su 2018 m. kiekiu (472 tonos), galima pastebėti, kad konfiskuotų narkotikų kiekis sumažėjo.
- Šaunamųjų ginklų kontrolė yra labai svarbi ES kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu strategijos dalis. 2019 m. ES muitinės iš viso konfiskavo 3 699 šaunamųjų ginklų vienetų, o tai yra gerokai daugiau (41 proc.), palyginti su ankstesniais metais (2 621 vienetas).
- 2019 m. muitinės konfiskavo iš viso 3,5 mlrd. nelegalaus tabako ir cigarečių vienetų, t. y. 15,3 proc. mažiau, palyginti su 2018 m. (4,1 mlrd. vienetų), bet beveik tiek pat, kiek buvo konfiskuota 2017 m. (3,3 mlrd. vienetų).
- Grynųjų pinigų judėjimas kontroliuojamas siekiant kovoti su vis aktyvesne tarpvalstybine pinigų plovimo ir terorizmo finansavimo veikla, keliančia pavojų ES piliečių saugumui. Muitinės užregistravo beveik 13 104 atvejų, kuriais nustatyta, kad grynųjų pinigų deklaracijos užpildytos neteisingai; tai sudaro 11,5 proc. visų 2019 m. užpildytų 113 036 grynųjų pinigų kontrolės deklaracijų. Šių pažeidimų vertė – 330,9 mln. EUR. Apskritai šis rodiklis didesnis nei 2018 m., kai buvo užpildyta 102 561 grynųjų pinigų kontrolės deklaracija, o valstybės narės užregistravo beveik 12 000 atvejų, kuriais nustatyta, kad jos užpildytos neteisingai (pažeidimų vertė siekė 326 mln. EUR).

Intelektinės nuosavybės teisių apsauga. Suklastotų prekių konfiskavimas⁹

- Europos Komisija paskelbė skaičius, iš kurių matyti, kad dėl didelio smulkių siuntų, siunčiamų per greitojo pristatymo tarnybas ir paštu, kiekio 2018 m. sulaikyta daugiau į ES importuojamų suklastotų prekių. Konfiskuotų siuntų sulaikymo rodikliai šoktelėjo nuo 57 433 (2017 m.) iki 69 354 (2018 m.), nors bendras sulaikytų gaminių skaičius, palyginti su ankstesniais metais, sumažėjo. 2018 m. sulaikyta beveik 27 mln. gaminių, pagamintų pažeidžiant intelektinės nuosavybės teises (INT), – jų vertė nelegalios prekybos kainomis siekia beveik 740 mln. EUR.
- Pagrindinės sulaikytų gaminių kategorijos buvo cigaretės, kurios sudarė 15 proc. viso sulaikytų gaminių kiekio, po jų – žaislai (14 proc.), pakavimo medžiagos (9 proc.), etiketės, kortelės ir lipdukai (9 proc.) ir drabužiai (8 proc.). Kasdieniam asmeniniam naudojimui namuose skirti gaminiai, kaip antai kūno priežiūros gaminiai, vaistai, žaislai ir buitiniai elektros prietaisai, sudarė beveik 37 proc. visų sulaikytų gaminių.

Muitinės visada turi išlaikyti tinkamą veiksmingo muitinio tikrinimo ir teisėtos prekybos lengvinimo pusiausvyrą, nes prekyba yra gyvybiškai svarbi ES ekonomikos klestėjimui. ES ir

⁷ Šaltinis: Europos Komisijos Mokesčių ir muitų sąjungos generalinis direktoratas. Muitų sąjungos veiklos rezultatų vertinimo tinklas.

⁸ Šaltinis: Europos Komisijos Biudžeto generalinis direktoratas.

⁹ Šaltinis: *Report on the EU customs enforcement of intellectual property rights: Results at the EU border* (liet. ES muitinių vykdomos intelektinės nuosavybės teisių užtikrinimo veiklos ataskaita. Rezultatai ES pasienyje), 2018 m., https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/2019-ipr-report.pdf.

ES valstybės narės yra pasirašiusios Peržiūrėtą Kioto konvenciją¹⁰, kuria skatinamas prekybos lengvinimas taikant paprastas, prekybai palankias ir kartu veiksmingas muitinės procedūras. Tas pats tikslas nustatytas PPO prekybos lengvinimo susitarime, kurį ES taip pat yra pasirašiusi.

2018 m. ES dalis pasaulio prekyboje (15,2 proc.) buvo beveik ketvirtadaliu procentinio punkto didesnė nei 2017 m. *Naujausi turimi duomenys*¹¹ rodo, kad kiekvieną mėnesį 27 ES valstybės narės iš likusio pasaulio eksportuoja ir į jį importuoja atitinkamai apie 180 ir 150 mlrd. EUR vertės prekių. ES muitinių darbo krūvis dėl išaugusio ES prekybos su kitomis pasaulio šalimis masto padidėjo, o muitinių darbuotojų skaičius (89 652 darbuotojai visoje ES), palyginti su 2017 m. (89 771 darbuotojas), per tą patį laikotarpį šiek tiek sumažėjo.

***ES sienas kertančių prekybos srautų valdymas*¹²**

- Šiuo metu beveik 100 proc. muitinės deklaracijų ES prekiautojai pateikia elektroniniu būdu. 2019 m. vidutinis nacionalinių muitinių IT sistemų prieinamumas ES buvo 99,95 proc., t. y. buvo 0,4 proc. didesnis nei 2018 m. Tai rodo, kad ES muitinės ir toliau naudoja visiškai elektroninę ir sąveikią aplinką.
- Muitinio įforminimo procesas yra gana spartus. Pagal standartinę procedūrą (t. y. nesinaudojant supaprastintomis procedūromis) pateiktos muitinės importo deklaracijos paprastai sutvarkomos per vieną valandą (91,7 proc. 2019 m. ir 92,2 proc. 2018 m.). Per vieną valandą įforminamų pagal standartinę procedūrą pateiktų muitinės eksporto deklaracijų dalis 2019 m. sumažėjo iki 82 proc. (2018 m. ji sudarė 91 proc.).
- 2019 m. buvo išduoti 1 945 nauji įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo (ĮEVV) leidimai – tai reiškia, kad metų pabaigoje galiojo 18 400 ĮEVV leidimų, taigi jų skaičius toliau didėjo (2018 m. – 17 135 ĮEVV leidimai).
- 2019 m. 79 proc. muitinei deklaruotų prekių (apibendrintais importo ir eksporto duomenimis) tiekimo grandinėje dalyvavo įgaliotasis ekonominės veiklos vykdytojas. Šis rodiklis didesnis nei dvejais ankstesniais metais (atitinkamai 75 ir 74 proc.).

ES muitų sąjungos muitinės taiko daug ES teisės aktų, įskaitant: nuo 2016 m. galiojančią Sąjungos muitinės kodeksą, Konvenciją dėl bendrosios tranzito procedūros, ES teisės aktus dėl produktų saugos, sveikatos ir aplinkos apsaugos standartų, Reglamentą (EB) Nr. 515/97 dėl kovos su sukčiavimu muitų srityje, taip pat muitinių bendradarbiavimo susitarimus ir ES prekybos ir partnerystės susitarimų su kitomis šalimis nuostatas dėl muitų ir prekybos lengvinimo. *Daugiau informacijos pateikiama priede.*

¹⁰ Pasaulio muitinių organizacijos Tarptautinė muitinės procedūrų supaprastinimo ir suderinimo konvencija, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:21973A0518\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=celex:21973A0518(01)).

¹¹ Eurostatas: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/euro-indicators/international-trade>.

¹² Šaltinis: Europos Komisijos Mokesčių ir muitų sąjungos generalinis direktoratas. Muitų sąjungos veiklos rezultatų vertinimo tinklas.

Muitinės bendradarbiauja tarpusavyje ir keičiasi geriausios patirties pavyzdžiais vykdydamos bendrus veiksmus, dalyvaudamos seminaruose, mokymo kursuose, projektų grupėse ir atlikdamos darbo vizitus ir tarpvalstybines operacijas; visa tai finansuojama pagal dvi ES muitinių veiksmų programas („Muitinė 2020“ ir „Hercule II / III“). *Daugiau informacijos pateikiama priede.*

Nuo muitų sąjungos sukūrimo buvo įgyvendinti įvairūs jos skaitmeninio modernizavimo veiksmai. Nuo praeito šimtmečio paskutinio dešimtmečio pabaigos, kai buvo įdiegta nauja muitinio tranzito procesų skaitmeninio tvarkymo sistema, sukurta daugybė kitų muitinės elektroninių sistemų. Vienas iš pagrindinių su muitinės IT susijusio darbo elementų yra tam tikrų esamų elektroninių sistemų tobulinimas ir tam tikrų naujų sistemų, skirtų visiems muitinės formalumams pagal Sąjungos muitinės kodeksą tvarkyti, kūrimas. Galutinis terminas, iki kurio turi būti užbaigtas iš viso 17 sistemų tobulinimas arba kūrimas, yra 2025 m. pabaiga. Elektronines sistemas sudaro 14 transeuropinių sistemų (kai kurios jų turi ir ES, ir nacionalinių elementų) ir trys išimtinai nacionalinės sistemos. Kitų elektroninių sistemų tikslas – padėti muitinėms ir (arba) sudaryti palankesnes sąlygas importuotojams ir eksportuotojams. *Daugiau informacijos apie visas šioje ataskaitoje nurodytas elektronines sistemas pateikiama priede.*

III. PAŽANGA PRIORITETINĖSE SRITYSE

Savo pirmojoje kas dvejus metus teikiamoje ataskaitoje Komisija nurodė, kad muitų sąjunga negali būti statiška. Rinkos, prekyba ir technologijos yra dinamiškos, o muitų sąjunga turi tą raidą remti. Siekdamas šio tikslo, valstybių narių muitinės administracijos turi ne tik užtikrinti geresnį muitų sąjungos valdymą (taikant geresnę teisinę sistemą, darbo metodus, IT sistemas ir t. t.), bet ir apsvarstyti naujas strategijas, koncepcijas ir darbo būdus, visų pirma atsižvelgiant į sunkumus, susijusius su mažesniais ištekliais, ir į tai, kad ateityje gali dar padaugėti pareigų. Atsižvelgdama į tai, Komisija sudarė klausimų, kuriems plėtojant muitų politiką turėtų būti teikiama pirmenybė, sąrašą. Toliau aptariama per pastaruosius dvejus metus padaryta su tais klausimais susijusi pažanga.

1) „Brexit’o“ valdymas

a) Susitarimas dėl išstojimo

2017 m. kovo 29 d. Jungtinė Karalystė oficialiai pranešė apie savo ketinimą išstoti iš Europos Sąjungos. Pagal Europos Sąjungos sutarties 50 straipsnyje nustatytą procedūrą Jungtinė Karalystė savo išstojimo iš ES procesą iš pradžių turėjo užbaigti ne vėliau kaip 2019 d. kovo 29 d. (šis terminas vėliau buvo pratęstas). Atsižvelgdama į tai, Europos Komisija nuo 2018 m. surengė įvairių techninių seminarų, atliko vertinimą ir koordinavimo veiksmus su valstybėmis narėmis, kad pasirengtų įvairiems scenarijams, įskaitant:

- staigų lūžį (Jungtinės Karalystės išstojimą be susitarimo dėl išstojimo),

- Jungtinės Karalystės prisijungimą prie Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros ir
- tvarkingą išstojimą pagal susitarimo dėl išstojimo nuostatas.

Komisijos mokesčių ir muitų tarnybos teikė techninę paramą derybų dėl susitarimo dėl išstojimo su Jungtine Karalyste etapuose nuo jų pradžios 2017 m. birželio mėn.

2019 m. spalio mėn. abiem šalims susitarus dėl Susitarimo dėl išstojimo teksto kartu su Politine deklaracija, kuria nustatomi būsimos ES ir Jungtinės Karalystės partnerystės pagrindiniai principai, ir Jungtinei Karalystei jį ratifikavus, 2020 m. sausio 29 d. Europos Parlamentas jam pritarė. 2020 m. sausio 30 d. Europos Sąjungos Taryba priėmė sprendimą sudaryti susitarimą ir jis įsigaliojo 2020 m. vasario 1 d. Pagal Susitarimą dėl išstojimo pereinamasis laikotarpis truks iki 2020 m. gruodžio 31 d. – jį bus galima vieną kartą pratęsti ne ilgesniam kaip dvejų metų laikotarpiui. 2020 m. birželio 12 d. Jungtinė Karalystė paskelbė, kad tokio pratęsimo nesieks.

Susitarimą dėl išstojimo, kuriame nustatytos tvarkingo Jungtinės Karalystės išstojimo iš ES sąlygos, sudaro du pagrindiniai dokumentai:

- a) pats Susitarimas dėl išstojimo, įskaitant Protokolą dėl Airijos ir Šiaurės Airijos, Protokolą dėl suverenių bazių teritorijų Kipre ir Protokolą dėl Gibraltaro¹³;
- b) Politinė deklaracija¹⁴, kuria nustatomi būsimų Jungtinės Karalystės ir Europos Sąjungos santykių pagrindiniai principai.

b) Veikla sudarius Susitarimą dėl išstojimo

Atlikta arba rengiamasi atlikti daug darbo, susijusio su Jungtinės Karalystės išstojimu iš Sąjungos, dėl kurio pasibaigus pereinamajam laikotarpiui prekybai prekėmis su Jungtine Karalyste vėl bus pradėtas taikyti muitinis tikrinimas ir procedūros, nepriklausomai nuo būsimų Jungtinės Karalystės ir ES susitarimų. Šis darbas apima, be kita ko:

- *Jungtinės Karalystės prisijungimą prie Konvencijos dėl bendrosios tranzito procedūros*, kuris padės sumažinti pasienio formalumų ir labai palengvins prekių judėjimą per Jungtinę Karalystę (t. y. per vadinamąjį sausumos tiltą tarp Airijos ir likusios ES dalies);
- *suinteresuotiesiems subjektams skirtų išsamių gairių ir pranešimų*, apimančių įvairius išstojimo be susitarimo aspektus, susijusius su muitais, PVM ir akcizais, *paskelbimą*. Kadangi pasibaigus pereinamajam laikotarpiui vyks tvarkingas išstojimas, yra parengtos suinteresuotiesiems subjektams skirtos gairės ir pranešimai dėl pereinamojo laikotarpio pabaigos, apimantys Susitarimo dėl išstojimo įgyvendinimą ir klausimus, kuriems Susitarimas dėl išstojimo netaikomas;

¹³ https://ec.europa.eu/info/european-union-and-united-kingdom-forging-new-partnership/eu-uk-withdrawal-agreement_lt.

¹⁴ https://ec.europa.eu/info/files/political-declaration_lt.

- *kitus techninius seminarus su 27 ES valstybių narių atstovais* muitų, kilmės taisyklių, PVM ir akcizų klausimais;
- *kitus susitikimus su G 5 valstybių narių*, kurioms eismas per Lamanšo sąsiaurį (BE, NL, FR, DE ir IE) daro didžiausią poveikį, *grupe*;
- *komunikacijos kampaniją* (specialus interneto svetainės „Europa“ tinklalapis, socialinė žiniasklaida, informacijos skleidėjai, šiek tiek spausdintinės informacijos ir darbo rengiant itin trumpus su išstojimu susijusius e. mokymosi modulius pradžia), skirtą prekyautojams, kurie iki šiol neturėjo muitinės procedūrų patirties (daugiausia tai – MVĮ, veikiančios tik bendrojoje rinkoje);
- *nuolatinius ryšius su verslo bendruomene*, daugiausia per Prekybos ryšių grupę, kuriai pirmininkauja Mokesčių ir muitų sąjungos GD ir kurią sudaro daugiau kaip 30 prekybos asociacijų;
- *IT parengimą*, kuris apima didelį darbą, susijusį su plėtojimo ir bandymo veikla, kurios reikia, kad Jungtinė Karalystė būtų atjungta nuo transeuropinių muitų ir mokesčių IT sistemų;
- *Sąjungos muitinės kodekso dokumentų rinkinio pakeitimų rengimą* (siekiant padaryti pakeitimus, būtinus dėl Jungtinės Karalystės išstojimo iš ES ir pereinamojo laikotarpio pabaigos).

Kitas vykdomas darbas apima specialių susitikimų su Jungtinės Karalystės valdžios institucijomis, Santykių su Jungtine Karalyste darbo grupe, Mokesčių ir muitų sąjungos GD ir kitomis Komisijos tarnybomis rengimą siekiant įvertinti abiejų šalių pastangas įgyvendinti Protokolą dėl Airijos ir Šiaurės Airijos. Suinteresuotiesiems subjektams taip pat bus pateikta papildomų Protokolo dėl Airijos ir Šiaurės Airijos įgyvendinimo gairių, nes Šiaurės Airijos muitinės turės taikyti Sąjungos muitų teisės aktus. Be to, Šiaurės Airijos muitinėms bus suteikta prieiga prie Sąjungos muitinių elektroninių sistemų, kai tokia prieiga tikrai būtina siekiant taikyti tuos teisės aktus. Šiuo atžvilgiu iki pereinamojo laikotarpio pabaigos turi būti išspręsta keletas organizacinių ir praktinių įgyvendinimo klausimų.

c) Derybos dėl būsimų santykių su Jungtine Karalyste

2020 m. vasario 25 d. ES Taryba patvirtino derybų dėl partnerystės susitarimo su Jungtine Karalyste įgaliojimus, o 2020 m. kovo mėn. buvo pradėtos derybos su Jungtine Karalyste.

Politinėje deklaracijoje kaip siekis nurodomi plataus užmojo prekybos santykiai, kuriais būtų sukurta laisvosios prekybos erdvė, kurioje jokiuose sektoriuose nebūtų taikomi tarifai ir kvotos ir kuri būtų grindžiama nuostatomis, kuriomis užtikrinamos vienodos sąlygos. Šie santykiai turėtų padėti kuo labiau palengvinti šalių tarpusavio prekybą ir investicijas, kartu laikantis ES bendrosios rinkos ir muitų sąjungos vientisumo principo. Tačiau reikėtų pažymėti, kad bet kuriuo atveju būsimi santykiai nepanaikins poreikio laikytis muitinės formalumų ES ir Jungtinės Karalystės prekyboje.

Muitinių bendradarbiavimo tikslas – palengvinti prekybą visapusiškai laikantis šalių teisinės tvarkos ir apsaugant jų finansinius interesus. ES tai visų pirma reiškia, kad turi būti visapusiškai taikomas Sąjungos muitinės kodeksas.

Pirmiau minėtoje Politinėje deklaracijoje ir derybų įgaliojimuose taip pat nurodomos nuostatos dėl administracinio bendradarbiavimo muitų ir PVM klausimais, savitarpio pagalbos, be kita ko, susijusios su muitų ir mokesčių išieškojimu, ir keitimosi informacija siekiant kovoti su sukčiavimu ir kita neteisėta veikla.

Muitinių bendradarbiavimas taip pat gali apimti patikimų prekyautojų (įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų) programų pripažinimą. Jis pat turėtų padėti užtikrinti tinkamą intelektinės nuosavybės teisių įgyvendinimą pasienyje.

Dėl kilmės taisyklių pasakytina, kad į Susitarimą siekiama įtraukti tinkamas ir modernias kilmės taisykles, kuriomis būtų užtikrinta, kad lengvatos būtų taikomos tik produktams, į kurių sudėtį įeina pakankamai sudedamųjų dalių iš Susitarimo šalių, kartu nustatant įrodymo ir tikrinimo mechanizmus, kuriais būtų užtikrinamas veiksmingas minėtų kilmės taisyklių taikymas.

2) Kontrolės priemonių stiprinimas ir kova su sukčiavimu

Siekdama kovoti su sukčiavimu muitų srityje, per pastaruosius kelerius metus ES ėmėsi daugelio toliau nurodomų veiksmų.

- **Sąjungos muitinės kodeksas.** Pagrindinis šio nuo 2016 m. taikomo Kodekso tikslas – geriau apsaugoti Sąjungos finansinius išteklius (nuosavus išteklius). Juo siekiama užtikrinti: i) apsaugą nuo sukčiavimo (spragų šalinimas, nenuoseklus taisyklių aiškinimo ir taikymo panaikinimas ir elektroninės prieigos prie atitinkamos informacijos suteikimas muitinėms), ii) labiau suderintą ir standartizuotą muitinio tikrinimo veiksmų vykdymą valstybėse narėse, remiantis bendra rizikos valdymo sistema ir jos įgyvendinimo elektronine sistema, ir iii) bendrą garantijų sistemą. Šiomis priemonėmis siekiama ne tik geriau apsaugoti ES finansinius interesus ir užtikrinti ES piliečių saugumą bei saugą, bet ir užkirsti kelią antikonkurenciniam elgesiui įvairiuose ES įvežimo ir išvežimo punktuose. Visi nustatyti trūkumai šiuo metu šalinami, iš dalies keičiant ir atnaujinant Kodeksą.

- **Bendri finansinės rizikos kriterijai ir standartai.** Nuo 2005 m. muitinės valdo riziką remdamosi ES bendra rizikos valdymo sistema. Ši sistema apima keletą veiksmų, kuriais siekiama padėti valstybėms narėms sistemingai mažinti finansinę riziką. 2018 m. Komisija priėmė įgyvendinimo sprendimą, kuriuo nustatomi bendri finansinės rizikos kriterijai ir standartai. 2019 m. pabaigoje valstybės narės patvirtino finansinės rizikos kriterijų įgyvendinimo gaires, kuriomis siekiama pateikti bendrą sprendimo ir pagrindinių jo elementų aiškinimą, kad būtų užtikrintas tinkamas jo įgyvendinimas ir išvengta skirtingo aiškinimo. Šios gairės laikomos priemone, kurią galima reguliariai peržiūrėti siekiant atsižvelgti į nuolatinę finansinės rizikos raidą ir į poreikį nustatyti naujas grėsmes ir tendencijas ir į jas reaguoti. Komisija nuolat padeda valstybėms narėms įgyvendinti Sprendimą dėl finansinės rizikos kriterijų.

- **E. prekyba.** Muitinės taip pat remia naujas PVM taisykles, kurios įgyvendinamos siekiant užkirsti kelią sukčiavimui ir užtikrinti vienodas e. prekybos sąlygas (mažos vertės siuntoms). Priimtos atitinkamos muitinės taisyklės, susijusios su PVM rinkimu ir keitimusi susijusia informacija, ir šiuo metu diegiami procesai bei IT sistemos. Komisija taip pat įsteigė projektų grupę, kurios užduotis – spręsti per mažos vertės nurodymo problemą, ypač opią e. prekybos srityje (žr. tolesnę antraštinę dalį, susijusią su e. prekyba).

- **Muitinės procedūra 42/63.** Muitinės taip pat remia pastangas kovoti su mokestiniu sukčiavimu. Pagal muitinės procedūrą 42/63 (MP42/63) prekes leidžiama importuoti arba reimportuoti į ES nemokant PVM tol, kol prekės pasiekia galutinę paskirties valstybę narę. MP42 yra svarbus supaprastinimas teisėtam verslui, tačiau labai nerimaujama dėl galimo piktnaudžiavimo MP42 siekiant išvengti PVM ir sumokėti mažiau muitų. Siekiant spręsti šią problemą, 2018 m. buvo iš dalies pakeistas Tarybos reglamentas (ES) Nr. 904/2010. Be kita ko, jame numatyta suteikti muitinėms prieigą prie PVM informacijos mainų sistemos, kad jos galėtų patikrinti PVM neapmokestinamą importą vykdančių importuotojų PVM kodus, o mokesčių administratoriams – prieigą prie muitinių elektroninės sistemos „Surveillance“, kad jie galėtų patikrinti PVM neapmokestinamo importo duomenis. Reglamentas įsigaliojo 2020 m. ir turėtų daryti poveikį su PVM neapmokestinamu importu susijusiam sukčiavimui tiek PVM, tiek muitų (nurodoma per maža vertė) srityje.

3) Aktyvesnė ES muitų teisės aktų įgyvendinimo stebėseną

Stebėseną iš esmės yra viena iš priemonių, padedančių veiksmingai ir tinkamai įgyvendinti ES muitų teisės aktus ir nustatyti sritis, kuriose gali reikėti papildomų priemonių ir teisinių pakeitimų. Stebėsenos veikla taip pat gali padėti išsamiau įvertinti, kaip veikia visa ES muitų sąjunga. Kai kurias problemas, nustatytas vykdančią stebėsenos veiklą, geriau spręsti taikant labiau bendradarbiavimu grindžiamas priemones, pavyzdžiui, stiprinant gebėjimus, formuojant geriausią praktiką ir atliekant lyginamąją analizę. Kitoms reikės griežtesnės sistemos arba neatidėliotinių ES veiksmų.

Stebėsenos veikla yra įvairi ir, be kita ko, apima klausimų siuntimą valstybėms narėms, geriausios patirties nustatymą, vizitų organizavimą ir dėmesio telkimą į gebėjimų stiprinimą. Programoje „Muitinė 2020“ pateikta nuostata dėl bendros stebėsenos veiklos suteikia galimybę finansuoti veiklą, apimančią dalyvaujančių šalių, jų muitinių ir jų pareigūnų bendradarbiavimą.

Pastaraisiais keleriais metais stebėsenos veikla daugiausia vykdyta toliau nurodomose srityse, bet tikėtina, kad ateityje ji bus vykdoma ir kitose srityse.

a) Supaprastinimų taikymo stebėseną

2019 m. lapkričio mėn. Komisijos muitų tarnybos pradėjo stebėti, kaip įgyvendinami supaprastinimai ir persvarstomi muitinės leidimai. Šiuose stebėsenos vizituose dalyvavo valstybių narių, išskyrus lankomąsias, supaprastinimo ekspertai. Jei padėtis po COVID-19 pandemijos normalizuosis, iki 2021 m. pradžios bus aplankyta iš viso 10 reprezentatyviąją

imtį sudarančių valstybių narių (AT, FR, LT, BE, DK, DE, IT, HR, SI, NL) (kai kuriose jų jau apsilankyta), .

Šios stebėsenos veiklos tikslas – užtikrinti, kad visos ES valstybės narės tinkamai ir vienodai taikytų Sąjungos muitinės kodeksą. Visų pirma Komisijos tarnybos nori įvertinti, kaip valstybės narės taiko Kodekse numatytus supaprastinimus. Šiame pirmajame stebėsenos etape daugiausia dėmesio skirta supaprastintoms deklaracijoms ir supaprastinimui, vadinamam įtraukimu į deklaranto tvarkomus apskaitos registrus. Tikslas buvo užtikrinti, kad aplankytos valstybės narės būtų tinkamai persvarsčiusios prieš įsigaliojant Kodeksui suteiktus leidimus naudotis supaprastinimais. Taip pat vertinti valstybių narių atliekami muitinio tikrinimo veiksmai ir jiems skirtų išteklių naudojimo efektyvumas ir veiksmingumas. Vykdam stebėseną, taip pat turėtų būti atsižvelgiama į muitinės formalumų supaprastinimo ir prekybos lengvinimo priemonių veiksmingumą – tuo remiantis atėjus laikui gali būti patobulinti teisės aktai arba pateiktos aiškesnės supaprastinimų taikymo gairės.

Numatoma, kad šios stebėsenos veiklos pabaigoje bus paskelbta bendra jos rezultatų ataskaita.

b) Įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų programos stiprinimas

Įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų (ĮEVV) programa į ES muitų teisės aktus įtraukta 2005 m. atliekant įvairius su saugumu susijusius Muitinės kodekso pakeitimus. Ja siekiama apsaugoti ir supaprastinti tarptautinės prekybos tiekimo grandines, laikantis Pasaulio muitinių organizacijos pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistemos (toliau – SAFE sistema) principų, kuriais siekiama atgrasyti nuo tarptautinio terorizmo ir užtikrinti pajamų surinkimą, kartu skatinant sudaryti palankesnes sąlygas prekybai visame pasaulyje. Pagal programą įmonės, kurios savanoriškai užtikrina atitiktį ES muitų teisės aktuose nustatytiems kriterijams, glaudžiai bendradarbiauja su muitinėmis, kad padidintų tiekimo grandinės saugumą. Mainais šios bendrovės naudojasi teisės aktuose numatytais lengvatomis, be kita ko, joms lengviau suteikiama teisė į muitinės formalumų supaprastinimą ir taikoma ne tokia griežta fizinio ir dokumentų tikrinimo tvarka bei palankesnis režimas.

Pastaraisiais metais komentatoriai, įskaitant visų pirma Europos Audito Rūmus, kritikavo ES ĮEVV programą, teigdami, kad ĮEVV nesilaiko teisės nuostatų ir kad valstybės narės tinkamai nekontroliuoja ĮEVV. Specialiojoje ataskaitoje Nr. 12/2019 Audito Rūmai paprašė atidžiau tikrinti, ar ĮEVV atitinka muitų lengvatos taikymo mažos vertės siuntoms reikalavimus, ypatingą dėmesį skiriant greitojo pristatymo tarnyboms ir pašto paslaugų teikėjams¹⁵.

Todėl Komisijos muitinės tarnybos, glaudžiai bendradarbiaudamos su valstybėmis narėmis, parengė išsamią strategiją ir metodiką, kuriomis siekiama skatinti vienodą ir patikimesnę programos įgyvendinimą ir toliau didinti jos tvarumą. Susitarta dėl išsamių veiksmų rinkinio ir jis pradėtas vykdyti, įskaitant apsilankymus vietoje visose valstybėse narėse, ĮEVV ir

¹⁵ Specialioji ataskaita Nr. 12/2019 „Elektroninė prekyba: vis dar reikia įveikti nemažai su PVM ir muitų surinkimu susijusių iššūkių“.

rizikos valdymo ekspertų glaudesnio bendradarbiavimo valstybėse narėse mechanizmus ir stebėsenos seminarą su ĮEVV ir audito ekspertais.

Veiksmų įgyvendinimas prasidėjo 2019 m. birželio mėn. ir tęsis kelerius metus. Iki šiol buvo surengti faktų nustatymo vizitai į 12 valstybių narių, o iki 2020 m. pabaigos idealiu atveju turėtų būti apsilankyta visose 27 ES valstybėse narėse. Kad būtų galima palyginti duomenis, visi apsilankymai vietoje vyko pagal bendrą iš anksto sutartą darbotvarkę (stebėseną, vidaus kontrolę, ĮEVV ir rizikos valdymo sistemos sąsaja ir apsilankymai greitojo pristatymo tarnybose ir pašto skyriuose, jei jie yra ĮEVV). Vizituose dalyvavo Komisijos tarnybos kartu su ĮEVV ekspertais iš valstybių narių. Vizitai surengti siekiant, be kita ko, nustatyti gerąją patirtį, kurią kitos valstybės narės galėtų atkartoti; tai padėtų vienodžiau ir darniau įgyvendinti su ĮEVV susijusias nuostatas ES lygmeniu.

Iki šiol surengti vizitai atskleidė daug gerosios patirties pavyzdžių, tokių kaip prekiautojų mokymas ir jų informuotumo didinimas, ĮEVV stebėseną ir duomenų bazių kūrimas. Susirūpinimą kėlė, be kita ko, nepakankamas ĮEVV ir muitinės administracijų rizikos valdymo ekspertų bendradarbiavimas, tai, kad nėra suderinto požiūrio į stebėsenos veiklą, ir tai, kad skubių siuntų vežėjai nesupranta savo atsakomybės už klientų pateiktus neteisingus duomenis.

c) Su garantijomis ir atsisakymu išieškoti muitus ir (arba) muitų grąžinimu susijusių nuostatų įgyvendinimo stebėseną

2019 m. liepos mėn. Komisijos muitų tarnybos nusiuntė visoms valstybėms narėms klausimyną, taip pradėdama stebėseną, kurios tikslas – įvertinti, kaip įgyvendinamos su garantijomis ir atsisakymu išieškoti muitus ir (arba) muitų grąžinimu susijusios Sąjungos muitinės kodekso nuostatos. Remiantis atsakymų į klausimyno klausimus analize, numatoma kita veikla, įskaitant prireikus stebėsenos vizitus.

Bendras tikslas – susidaryti vaizdą, kaip nacionalinės muitinės administracijos įgyvendina šias nuostatas ir prireikus atnaujinti esamas gaires bei imtis taisomųjų veiksmų.

d) Vienodo ES muitų teisės taikymo stebėseną

2018 m. Komisijos tarnybos pradėjo visas valstybes nares apimančią horizontalųjį tyrimą, siekdamas stebėti, kaip taikomi Sąjungos muitinės kodekso 18 ir 52 straipsniai, kiek tai susiję su mokesčiais, kuriuos universaliųjų paslaugų teikėjai taiko mažos vertės pašto siuntoms.

Panaši procedūra pradėta 2019 m. dėl pranešimo apie skolą muitinei apribojimų, nustatytų Kodekso 103 straipsnyje.

Šios veiklos tikslas – sužinoti, kaip valstybės narės įgyvendina šias Kodekso nuostatas, ir prireikus imtis tolesnių veiksmų, įskaitant pažeidimų nagrinėjimo procedūras.

4) Muitinės administracijų veiksmingumo didinimas

Pastaraisiais metais buvo dedamos pastangos didinti muitinės administracijų veiksmingumą pagal programą „Muitinė 2020“, kurioje numatyta įvairių priemonių tinkamam muitų sąjungos veikimui ir jos modernizavimui remti ir gerinti.

Programa padeda įgyvendinti muitų sąjungos prioritetus, visų pirma kuriant bepopierę muitinės aplinką (t. y. plėtojant muitinių elektronines sistemas). Didžioji finansavimo pagal šią programą dalis (apie 80 proc.) skiriama Europos informacinėms sistemoms, o likusi dalis – muitinių bendradarbiavimo ir mokymo išlaidoms padengti.

Nors pagal programą vykdoma veikla daugiausia skirta muitinės administracijoms, netiesioginės naudos gauna ir ekonominės veiklos vykdytojai, nes pagal programą dedant pastangas užtikrinti, kad nacionalinės muitinės administracijos geriau dirbtų ir dalytųsi informacija, įdiegiami efektyvesni procesai. Kalbant apie tiesioginę naudą, supaprastinus ir standartizavus muitinės procedūras ekonominės veiklos vykdytojams suteikiama galimybė naudotis tam tikromis muitinės informacinėmis sistemomis, taip pat jie gali dalyvauti kai kuriuose bendruose veiksmuose ir tam tikruose e. mokymosi moduluose. Nors programoje Europos piliečiai tiesiogiai nedalyvauja, ją įgyvendinant sprendžiami jiems svarbūs klausimai, susiję su sauga, saugumu ir palankesnių sąlygų prekybai sudarymu, pavyzdžiui, kovojama su kontrabanda ir sukčiavimu ir siekiama apsaugoti piliečius nuo grėsmių saugumui.

Pagrindiniai pastarųjų metų laimėjimai

- *IT raida.* Nuo tada, kai programą pradėta įgyvendinti, įvyko daug pokyčių, susijusių su IT raida ir IT aplinkos pritaikymu prie Sąjungos muitinės kodekso, ir bendras veikiančių Europos informacinių sistemų (EIS) skaičius išaugo iki 54. Šie pokyčiai buvo labai svarbūs kuriant tinkamai veikiančią ir modernią muitų sąjungą. 2019 m., glaudžiai bendradarbiaujant su nacionalinėmis muitinėmis ir laikantis su valstybėmis narėmis ir prekybos subjektais suderintų terminų, pagal programą „Muitinė 2020“ toliau buvo finansuojamas naujų EIS projektų kūrimas.

- *Bendri veiksmai.* 2019 m. dalyvaudami pagal programą organizuojamuose bendruose veiksmuose muitinės pareigūnai toliau keitėsi nuomonėmis ir geriausios patirties pavyzdžiais. Po šių bendrų veiksmų buvo parengta darbo praktika, administracinės procedūros ir gairės – jos išplatintos nacionalinėms administracijoms. Šie rezultatai padeda šalims gerinti muitinės administracijų veiklos rezultatus ir didinti jų veiksmingumą bei efektyvumą. Kai kurios rekomendacijos buvo parengtos dėl dvejojo naudojimo prekių, kitos – dėl muitinėse taikomų aptikimo technologijų. Kaip ir ankstesniais metais, daugiau kaip 98 proc. apklausoje dalyvavusių šių bendrų veiksmų dalyvių nurodė, kad profesiniu požiūriu ši veikla jiems buvo labai naudinga arba naudinga. Artimiausiais metais ketinama užtikrinti, kad teigiamas požiūris į šių veiksmų aktualumą nesikeistų.

- *Ekspertų grupės* yra vis dažniau taikoma programos priemonių rinkinio priemonė – ji padeda užtikrinti glaudesnę operatyvinę bendradarbiavimą regioniniu arba teminiu pagrindu.

Ekspertų grupių metodas suteikia galimybę valstybių narių muitinių ekspertams glaudžiau bendradarbiauti operatyviais klausimais neapsiribojant tradiciniais bendradarbiavimo būdais ir ilgesnį laikotarpį (ekspertų grupės veiklą vykdo nuo 12 iki 36 mėnesių). 2019 m. visos keturios veikiančios muitinių ekspertų grupės (Antroji ES rytinių ir pietrytinių sausumos sienų muitinių ekspertų grupė (CELBET 2), Muitinių laboratorijų ekspertų grupė (CLET), Privalomosios tarifinės informacijos (PTI) ekspertų grupė ir Bendradarbiavimo muitinių informacinių technologijų srityje ekspertų grupė (ETCIT¹⁶)) tęsė savo darbą, o trys iš šių grupių pradėjo kitą etapą, po kurio galimas ilgalaikis operatyvinis bendradarbiavimas. Apskritai visose esamose ekspertų grupėse pastebimas vis aktyvesnis ir atsakingesnis dalyvaujančių šalių įsitraukimas ir visų šių grupių veikla duoda konkrečių rezultatų bei išdirbių. Jos taip pat rengia visai ES naudingas darbo metodikas.

- *E. mokymasis*. Pagal programą „Muitinė 2020“ taip pat finansuojamas e. mokymosi kursų bendros svarbos temomis rengimas bendradarbiaujant su muitinės administracijomis ir prekybos atstovais. Kaip ir ankstesniais metais, 2019 m. Komisijos tarnybos savo mokymosi moduliais ir toliau siekė visų pirma padėti įgyvendinti Sąjungos muitinės kodeksą. 2019 m. pabaigoje ES e. mokymosi portfelį sudarė iš viso daugiau kaip 30 su muitinių veiklą susijusių e. mokymosi kursų. Iki 2019 m. pabaigos šis visas ES e. mokymosi portfelis buvo modernizuotas atnaujinant jo turinį ir pateikiant jį techniškai novatorišku formatu (užtikrinant ir galimybę juo naudotis judriojo ryšio prietaisuose).

- *Kompetencija grindžiamas darbuotojų kvalifikacijos kėlimas ir (arba) mokymas*. Programa „Muitinė 2020“ toliau padėjo nacionalinėms muitinės administracijoms įgyvendinti ir (arba) pradėti vykdyti kompetencija grindžiamą darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir mokymo veiklą pagal ES muitinių kompetencijos sistemą¹⁷. 2018 ir 2019 m. vyko įvairūs mokymo renginiai bendrais arba konkrečioms šalims aktualiais šios veiklos įgyvendinimo klausimais. Be to, 2019 m. Europos Komisija pradėjo teikti apdovanojimą už muitinių studijų programas. Juo už magistrantūros ir bakalauro lygmens muitinių studijų programas buvo apdovanoti 7 universitetai – taip pripažintas jų lemiamas vaidmuo didinant muitinių veiklos efektyvumą ir profesionalumą. Kaip ir 2018 m., 2019 m. buvo vykdoma tarpvalstybinė dalijimosi ekspertinėmis žiniomis ir (arba) jų gausinimo veikla, pvz., organizuoti bendri mokymosi renginiai. 2019 m. taip pat buvo išbandytos novatoriškos bendros žinių gausinimo ir (arba) dalijimosi jomis veiklos formos, kaip antai internetiniai ES mokymo seminarai, e. knygos ir itin trumpi mokymo moduliai. Tuo sukuriamas pagrindas ateityje toliau stiprinti struktūrinį ES muitinių bendradarbiavimą mokymo srityje. 2019 m., rengiantis Jungtinės Karalystės išstojimui iš ES, buvo teikta būtent su tuo susijusi ES mokymo parama, pavyzdžiui, kurtos nacionalinėms administracijoms skirtos paspartinto muitinių darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir naujų darbuotojų integravimo¹⁸ programos.

¹⁶ Naujų muitinių IT sistemų kūrimo ir naudojimo metodų ekspertų grupė.

¹⁷ https://ec.europa.eu/taxation_customs/eu-training/eu-customs-competency-framework_en.

¹⁸ Pasirengimo Jungtinės Karalystės išstojimui iš ES kontekste naujų darbuotojų integravimas reiškia tikslinį personalo įdarbinimą.

5) Naudojimas inovacijomis

Komisijos tarnybos kartu su valstybėmis narėmis tęsė darbą keliose srityse, siekdamos užtikrinti, kad inovacijos ir naujos technologijos padėtų muitinėms atlikti savo užduotis ir kartu palengvintų prekybą. Šiuo atžvilgiu ypač verta paminėti toliau nurodomas veiklos sritis.

a) Vieno langelio sistema

Pastaraisiais metais Komisija intensyviai rengė vieno langelio aplinkos iniciatyvas, kad būtų išnaudotos visos muitinių ir kitų valdžios institucijų bendradarbiavimo galimybės.

Pagal vieno langelio sistemą ekonominės veiklos vykdytojas galėtų įvykdyti visus su importu susijusius teisės aktų reikalavimus, standartizuotai teikdamas duomenis keliems gavėjams per vieną bendrą prieigos punktą. Nors, kaip minėta pirmiau, muitinės prie ES sienų užtikrina ne tik muitų teisės aktų, bet ir daugiau kaip 60 ne muitų srities ES teisės aktų vykdymą, per muitinio įforminimo procesą ekonominės veiklos vykdytojai ne muitinės formalumus turi atlikti atskirai, o kai kuriais atvejais – popieriuje.

Su muitinėms skirtos ES vieno langelio aplinkos kūrimu susijusius sunkumus visų pirma lėmė didelis šiame procese dalyvavusių institucijų skaičius ir procedūrų bei IT sistemų, kurias kiekviena jų naudoja ES valstybėse narėse, gausa.

Darbas buvo vykdomas dviem kryptimis:

- kurta centrinė elektroninė sistema, o tai reiškė glaudų Komisijos muitinių tarnybų bendradarbiavimą su kitomis susijusiomis Komisijos tarnybomis (žemės ūkio, klimato kaitos, aplinkos, darbo vietų kūrimo ir ekonomikos augimo, vidaus reikalų, žuvininkystės, prekybos ir sveikatos). 2014 m. buvo sukurta bandomoji sistema – ES muitinių keitimosi sertifikatais vieno langelio sistema, suteikianti galimybę automatiškai tikrinti sanitarinius ir fitosanitarinius sertifikatus; iš pradžių sertifikatais keitėsi penkios savanoriškai dalyvaujančios valstybės narės. 2017 m. pradžioje projektas buvo išplėstas, siekiant į sistemą įtraukti naujus sertifikatus ir pagerinti bendrą veikimą. Be to, į projektą buvo įtraukta daugiau valstybių narių – 2018 m. pabaigoje jame dalyvavo devynios valstybės narės. Numatoma, kad 2020 m. pabaigoje platforma apims aštuonių rūšių sertifikatus;
- rengtas pasiūlymas dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo būtų reglamentuojama muitinėms skirta ES vieno langelio aplinka. 2018 m. spalio mėn. surengtose viešose konsultacijose sulaukta 382 atsakymų iš ekonominės veiklos vykdytojų, valdžios institucijų, akademinės bendruomenės ir kitų organizacijų atstovų iš 25 valstybių narių. Daugiau kaip 80 proc. respondentų tiesiogiai dalyvavo muitinės operacijose, todėl pateikė vertingų dalykinių įžvalgų apie numanomą ES vieno langelio aplinkos naudą muitinėms ir nurodė tolesnių prekybos lengvinimo priemonių. 2019 m. padaryta pažanga atliekant poveikio vertinimą ir rengiant teisės aktų rinkinio projektą.

b) Kiti novatoriški technologiniai sprendimai

- *Duomenų analizė*

Pastaruosius dvejus metus Komisija kūrė duomenų analizės metodus ir priemones, kurie padėtų visapusiškai panaudoti turimus muitinės duomenis ir taip stiprinti muitų sąjungą. Europos Audito Rūmai ir Europos Parlamentas pateikė rekomendacijų šioje srityje.

Pagrindinis duomenų šaltinis – sistema „Surveillance“, kurią taikant stebimas konkrečių prekių importas į Sąjungos bendrąją rinką ir eksportas iš jos. Sistemoje „Surveillance“ stebimos visos importuojamos prekės, o nuo 2020 m. balandžio 1 d. – ir visos eksportuojamos prekės. Stebėjimo duomenys gaunami iš importo ir eksporto muitinės deklaracijų, tvarkomų valstybių narių muitinės deklaracijų tvarkymo sistemose. Šiuo metu sistemos „Surveillance“ duomenų bazėje yra daugiau kaip 2,6 mlrd. standartinių deklaracijų įrašų, taigi analizės tikslais tai – didžiulis informacijos šaltinis.

Komisija ne tik kūrė naujas analitines IT priemones, bet ir sustiprino savo gebėjimus atlikti sistemoje „Surveillance“ saugomų duomenų *ad hoc* analizes, padedančias stebėti, kaip laikomasi muitų ir su muitais susijusių teisės aktų, formuoti politiką ir teikti prekybos duomenis keliems jų naudotojams Komisijoje.

2019 m. Komisijos tarnybos atliko bandomąjį bendrų analizės pajėgumų projektą, kuris parodė, kaip svarbu analizuoti prekybos tendencijas, siekiant geriau nustatyti rizikos sritis. Šiuo metu Komisijos tarnybos kuria duomenų analizės priemones, suteikiančias galimybę atlikti automatizuotą visų duomenų analizę, vienu metu naudojant daugybę parametrų. Taip pat atliktas parengiamasis darbas kuriant priemones, kuriomis aktyviai stebima, ar muitinės deklaracijos atitinka muitų teisės aktus, ir taip užtikrinamas vienodas Sąjungos muitų tarifo taikymas.

- *Blokų grandinė*

2018 m. Komisijos mokesčių ir muitų tarnybos toliau nagrinėjo galimybę taikyti blokų grandinės technologiją e. muitinės ir mokesčių politikos srityje. Visų pirma jos 2018 m. gegužės mėn. Maltoje surengė pagal programą „Muitinė 2020“ finansuojamą praktinį seminarą, kuriame dalyvavę valstybių narių muitų ir mokesčių srities bendruomenių atstovai pasidalijo savo žiniomis apie šią technologiją ir su ja susijusiais planais. Seminaras buvo sėkmingas ir jame padaryta išvada, kad nors blokų grandinė nėra panacėja, valdžios institucijos turėtų išnagrinėti galimybę ją taikyti siekdamos sklandžiau įgyvendinti savo tikslus ir remti bendradarbiavimą su ekonominės veiklos vykdytojais. Komisijos tarnybos toliau nagrinėja, ar blokų grandinės aspektas turėtų būti įtraukiamas į naują politiką ir transeuropines sistemas. Svarbus kriterijus – patikrinti, ar ją iš tikrųjų galima įdiegti ir taikyti visose valstybėse narėse. Tik tuo įsitikinus galima pagrįstai pradėti įgyvendinti galimybes ir realius projektus, bendradarbiaujant su visais suinteresuotaisiais subjektais.

6) Muitinių elektroninių sistemų ir jų naudojimo optimizavimas

a) Sąjungos muitinės kodekso elektroninės sistemos

Vienas iš pagrindinių pastarųjų kelerių metų darbo muitinių elektroninių sistemų optimizavimo srityje elementų buvo veiklos, susijusios su 17 elektroninių sistemų, kurios turi

būti patobulintos arba įdiegtos pagal Sąjungos muitinės kodeksą, užbaigimas. Šis darbas apėmė keletą toliau nurodomų komponentų.

- Sistemų plėtros planavimas

Pagal Sąjungos muitinės kodeksą Komisija darbo programoje turi nustatyti Kodekse numatytų elektroninių sistemų kūrimo ir diegimo planą. 2019 m. gruodžio mėn. Komisija patvirtino peržiūrėtą darbo programą¹⁹. Ši peržiūra buvo atliekama atsižvelgiant į 2019 m. pradžioje atliktą Kodekso peržiūrą²⁰, kuria siekta suteikti daugiau laiko su Kodekso elektroninėmis sistemomis susijusiam darbui užbaigti. Paaiškėjo, kad dėl keleto priežasčių visų 17 sistemų tobulinimo arba diegimo darbo iki anksčiau nustatyto termino, t. y. 2020 m., užbaigti neįmanoma, tad peržiūrėjus Kodeksą su kai kuriomis sistemomis susijusio darbo terminas faktiškai pratęstas iki 2025 m. Todėl peržiūroje darbo programoje, kuri buvo parengta glaudžiai konsultuojantis su valstybėmis narėmis, nustatytas su įvairiais sistemų komponentais susijusio darbo ir atskirų etapų užbaigimo iki 2025 m. planas. Juo siekiama nustatyti pragmatiškus ir realistiškus terminus, visų pirma atsižvelgiant į sistemų tarpusavio sąsajas bei priklausomybę ir į ribotus išteklius valstybėse narėse.

- Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų kūrimas

Komisija ir valstybės narės toliau intensyviai dirbo, kad užtikrintų visų 17 Sąjungos muitinės kodekse numatytų elektroninių sistemų įdiegimą pagal peržiūroje darbo programoje nustatytą tvarkaraštį.

2019 m. gruodžio mėn. Komisija patvirtino savo pirmąją metinę ataskaitą²¹ dėl iki tol padarytos pažangos kuriant elektronines sistemas nuo Kodekso įsigaliojimo 2016 m. gegužės 1 d. Ataskaitoje padaryta išvada, kad, nors ir Komisija, ir valstybės narės susiduria su sunkumais siekdamos užtikrinti, kad elektroninės sistemos būtų galutinai įdiegtos iki atitinkamų terminų, daroma apčiuopiama pažanga. Jau įdiegtos šešios centrinės sistemos, o 2020 m. gruodžio 31 d. bus baigti dar dviejų sistemų diegimo darbai. Taigi iki 2020 m. pabaigos pradės veikti iš viso aštuonios iš keturiolikos transeuropinių sistemų. Likusių šešių transeuropinių projektų, iš kurių trys apima svarbius komponentus, su kuriais susijusį darbą turi atlikti valstybės narės, įgyvendinimas vyksta tinkamai ir sudaro sąlygas laikytis nustatytų terminų. Savo tris nacionalines sistemas valstybės narės turi baigti tobulinti iki 2022 m., išskyrus su eksportu susijusį nacionalinių specialiųjų procedūrų sistemų komponentą, kuris yra glaudžiai susijęs su transeuropine automatizuota eksporto sistema ir todėl turėtų būti įdiegtas tuo pačiu metu kaip ir ši sistema.

Trumpai tariant, sistemų kūrimo ir diegimo darbas, kuris turi būti baigtas 2020–2025 m., iš esmės vykdomas sėkmingai, laikantis darbo programoje nustatytų projektų planų. Tačiau

¹⁹ 2019 m. gruodžio 13 d. Komisijos įgyvendinimo sprendimas (ES) 2019/2151.

²⁰ Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/632 (OL L 111/54, 2019 4 25).

²¹ COM(2019) 629 *final*. Pirmiau minėtoje naujoje 2019 m. Kodekso redakcijoje reikalaujama, kad Komisija kasmet teiktų sistemų diegimo pažangos ataskaitą.

esama tam tikros vėlavimo ir sudėtingų pereinamųjų procesų rizikos dėl apribojimų, susijusių su reikiama finansiniais ištekliais (visų pirma atsižvelgiant į tai, koks biudžetas bus skirtas pagal kitą daugiametę finansinę programą), ekspertinėmis žiniomis ir įsipareigojimais ES ir valstybių narių lygmenimis. Ši rizika dar didesnė dėl sudėtingos nacionalinių ir transeuropinių komponentų tarpusavio priklausomybės ir dėl susijusių suinteresuotųjų subjektų gausos.

Tačiau visapusiškas naudojimas duomenų analizės tikslais bus galimas tik tada, kai valstybės narės baigs diegti savo patobulintas importo ir eksporto sistemas ir dėl to galės pateikti nebe 16, o 41 duomenų elementą, visų pirma daugiau informacijos apie ekonominės veiklos vykdytojus.

Darbai duomenų analizės srityje ypač svarbios elektroninės sistemos „Surveillance 3“ ir „Importo kontrolės sistema 2“ (ICS2). Duomenų analizės ir ataskaitų teikimo platforma „Surveillance 3“, kurioje tvarkomi ES lygmens kasdien nacionalinių muitinių teikiami prekybos (importo ir eksporto) duomenys, buvo sėkmingai įdiegta 2018 m. spalio mėn. Vykdomi du duomenų analizės projektai: prekybos srautų analizės, skirtos prekybos srautams ir jų pokyčiams stebėti, ir patikimumo patikrų, skirtų deklaracijose įrašytoms klaidingoms vertėms nustatyti. Tačiau visapusiškas naudojimas duomenų analizės tikslais bus galimas tik tada, kai valstybės narės baigs diegti savo patobulintas importo ir eksporto sistemas ir dėl to galės pateikti nebe 16, o 41 duomenų elementą, visų pirma daugiau informacijos apie ekonominės veiklos vykdytojus. Dėl ICS2 sistemos, kurioje renkami išankstiniai elektroniniai duomenys apie visas prekes ir siuntas iki jų įvežimo į Sąjungos muitų teritoriją, pasakytina, kad Komisijos tarnybos užbaigė parengiamąjį darbą, susijusį su saugos ir saugumo analizės pajėgumais. 2020 m. 4 ketvirtį jie bus pristatyti tvirtinti valstybėms narėms (daugiau apie ICS2 žr. 8 skirsnį „Muitų sąjungos panaudojimas siekiant didinti ES saugumą“).

b) Darbas kuriant ir diegiant su Sąjungos muitinės kodeksu nesusijusias elektronines sistemas

Iš daugelio kitų užbaigtų arba vykdomų IT projektų ypač verta atkreipti dėmesį į toliau nurodytuosius.

- Informacinės sistemos, kuriomis remiamas tarifinis klasifikavimas

Kai prekės deklaruojamos Europos Sąjungos muitinėse, jos turi būti klasifikuojamos pagal Kombinuotąją nomenklatūrą (KN) arba bet kurią kitą nomenklatūrą, kuri yra visiškai arba iš dalies grindžiama Kombinuotąja nomenklatūra. Importuojamų ir eksportuojamų prekių deklaracijose nurodyta KN subpozicija lemia, kokia muito norma arba kokios netarifinio reguliavimo priemonės taikomos ir kaip prekės vertinamos statistikos tikslais arba kitose Europos Sąjungos politikos srityse. Nuo 2019 m. liepos 1 d. veikianti nauja Klasifikavimo informacinė sistema (CLASS) yra viena bendra platforma, kurioje siekiant padėti importuotojams pateikiama visa su klasifikavimu susijusi informacija. Ši informacija apima:

- Muitinės kodekso komitetų išvadas;
- klasifikavimo reglamentus;
- Europos Teisingumo Teismo sprendimus;

- Kombinuotąją nomenklatūrą (KN) ir KN paaiškinimus;
- TARIC informaciją.

CLASS sistema padeda teisingai klasifikuoti prekes, taigi ir tinkamai rinkti muitus.

- ***Kovos su klastojimu ir piratavimu sistema (COPIS)***

Toliau buvo tobulinama COPIS sistema, kuria naudodamiesi teisių turėtojai gali prašyti muitinės įsikišti ir imtis priemonių dėl prekių, kuriomis pažeidžiamos tam tikros intelektinės nuosavybės teisės (INT). Pastaruosius dvejus metus vykdyta veikla apėmė darbą, kuriuo siekiama ekonominės veiklos vykdytojams suteikti galimybę elektroniniu būdu pateikti paraišką per Europos intelektinės nuosavybės tarnybos tvarkomą teisių užtikrinimo duomenų bazę. Atlikus analizę pradėtas kurti prekyautojams skirtas ES intelektinės nuosavybės teisių portalas, kurio tikslas – sudaryti palankesnes sąlygas teikti ir tvarkyti visas paraiškas.

- ***„Muitinės rizikos valdymo sistema 2“ (CRMS2)***

CRMS2 projektu siekiama pertvarkyti 2005 m. sukurtą CRMS sistemą, kad būtų aiškesnės įvairios atliktinos funkcijos. Sistemą kuria Komisijos tarnybos, remdamosi veiklos scenarijumi (2016 m.) ir vizijos dokumentu (2018 m.), kuriuos yra patvirtinusios valstybės narės. Įžanginis ir parengiamasis etapai jau užbaigti ir dabar įgyvendinamas kūrimo etapas.

- ***Muitų sąjungos veiklos rezultatų vertinimas. Valdymo informacinė sistema (CUP-MIS)***

Šiuo metu CUP padeda sistemingai vertinti valstybių narių muitinių veiklos rezultatus remiantis strateginiais ir politikos tikslais. Sukūrus su muitinėmis susijusių duomenų rinkimo, tvarkymo, tvirtinimo ir ataskaitų teikimo informacinę sistemą, būtų lengviau gerinti ES muitų sąjungos veikimą, nes tokia sistema padėtų vertinti muitinių veiklos ir operacijų veiksmingumą, efektyvumą ir vienodumą. Tokią sistemą Komisijos tarnybos pradėjo kurti 2018 m. ir vis dar tęsia šį darbą.

- ***Aiškūs ir saugūs prekybos keliai (SSTL)***

SSTL yra keleto ES valstybių narių ir Kinijos bei Honkongo muitinių įgyvendinamas bandomasis projektas, kuriuo siekiama didinti visos tiekimo grandinės saugumą ir sudaryti dalyvaujantiems ekonominės veiklos vykdytojams palankesnes sąlygas vykdyti prekybą naudojantis dalyvaujančias šalis jungiančiais prekybos keliais (jūrų, oro ir geležinkelių transporto). Darbas tęsiamas – visų pirma rengiamas veiklos scenarijus ir vizijos dokumentas, įskaitant veiklos procesų modelius, susijusius su automatizuotu keitimusi jūrų sektoriaus duomenimis su išorės subjektais ir ES viduje. Norint imtis tolesnių bandomojo projekto ribas peržengiančių veiksmų, reikėtų nustatyti konkretų teisinį pagrindą ir automatizuoti keitimąsi duomenimis.

c) Ilgalaikė muitinių IT strategija

Komisija ir valstybės narės siekia bendro tikslo – užtikrinti, kad muitinių IT projektai būtų įgyvendinami veiksmingai ir atitiktų nacionalinių biudžetų prioritetus. Šiuo tikslu imamasi aktyvių priemonių, kad būtų išvengta suinteresuotųjų subjektų pastangų dubliavimosi kuriant muitinėms skirtas elektronines sistemas. Ekonomiškai efektyviai paskirstyti išteklius

Komisija ir valstybės narės privalo dar ir dėl didelio esamų sistemų tobulinimo ir naujų IT sistemų kūrimo veiklos, būtinos siekiant įgyvendinti Sąjungos muitinės kodeksą, masto.

Atsižvelgdama į 2017 m. liepos mėn. Tarybos išvadą²², Komisija 2018 m. balandžio mėn. parengė išsamią ataskaitą dėl ilgalaikės muitinių IT sistemų strategijos²³. Ataskaitoje atsižvelgiama į Tarybos prašymą apsvarstyti galimybę sukurti nuolatinę muitinių IT projektų valdymo struktūrą ir pakartojamas dabartinis prioritetas – tęsti Kodekso įgyvendinimą ir siekti didesnio veiksmingumo, valstybėms narėms glaudžiau bendradarbiaujant tarpusavyje ir su ES Komisija.

2018 m. ES Taryba, remdamasi Komisijos ataskaita, patvirtino papildomas išvadas²⁴, kuriose Komisijos ir valstybių narių prašoma bendradarbiaujant su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais išnagrinėti naujus būsimų muitinių IT sistemų kūrimo ir naudojimo metodus. Todėl 2018 m. Komisija įsteigė Naujų muitinių IT sistemų kūrimo ir naudojimo metodų ekspertų grupę (ETCIT). Šiai grupei, kurios veikloje dalyvauja 13 valstybių narių²⁵, vadovauja Estija. Pagrindinis ETCIT tikslas – išnagrinėti, kaip muitinių IT sistemos galėtų būti kuriamos ir naudojamos ateityje, visų pirma atliekant naujų metodų sąnaudų ir naudos analizę, svarstant bandomuosius projektus, rengiant taikytinų teisės aktų ir valdymo tobulinimo gaires ir rekomendacijas dėl viešųjų pirkimų ir būsimų iniciatyvų finansavimo. ETCIT savo veiklą pradėjo 2018 m. spalio mėn., dalyvaujant daugiau kaip 25 ekspertams, ir ją tęsia.

7) E. prekybos problemų sprendimas

E. prekybos muitinėms keliami sunkumai jau puikiai žinomi. Į ES importuojamų mažos vertės prekių kiekis kasmet padidėja 10–15 proc. Taikydamos veiksmingas kontrolės priemonės, kad visų pirma kovotų su sukčiavimu, ir rinkdamos tokioms prekėms taikomus importo muitus, muitinės kartu turi remti ir lengvinti tokios prekybos, kuri yra labai naudinga įmonėms ir piliečiams, plėtrą.

- ***Dokumentų rinkinys dėl e. prekybos taikomo PVM.*** Komisijos tarnybos sėkmingai vykdo parengiamąjį darbą, susijusį su dokumentų rinkinio dėl e. prekybos taikomo PVM²⁶

²² Tarybos posėdžio rezultatai, 3572-asis Tarybos posėdis, Ekonomikos ir finansų reikalai, Briuselis, 2017 07 11. Tarybos išvadų dėl tolesnių veiksmų plėtojant muitinių IT sistemas projektas, 13543/17, Briuselis, 2017 10 24.

²³ Komisijos ataskaita Europos Parlamentui ir Tarybai dėl muitinės IT strategijos, COM(2018) 178 *final*, 2018 04 11.

²⁴ Tarybos išvados 2018/C 4/02, 2018 01 06.

²⁵ Belgija, Čekija, Italija, Kipras, Lietuva, Malta, Nyderlandai, Portugalija, Prancūzija, Rumunija, Slovakija ir Švedija.

²⁶

Tarybos direktyva (ES) 2017/2455, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2006/112/EB;
Tarybos reglamentas (ES) 2017/2454, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) Nr. 904/2010;
Tarybos įgyvendinimo reglamentas (ES) 2017/2459, kuriuo iš dalies keičiamas Įgyvendinimo reglamentas (ES) Nr. 282/2011.

įgyvendinimu. 2020 m. birželio 24 d. Tarybos bendrojoje pozicijoje buvo pritarta Komisijos siūlymams dokumentų rinkinio dėl e. prekybai taikomo PVM taikymo pradžią atidėti 6 mėnesiais (iki 2021 m. liepos 1 d.).

Siekiant užtikrinti PVM ir muitų surinkimą į valstybių narių ir ES biudžetus, kuriama veiksminga ir nuosekli ES muitų srities reglamentavimo sistema. 2018 ir 2019 m. su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais išsamiai aptarti reikiami Sąjungos muitinės kodekso sistemos pakeitimai, įskaitant pakeitimus, kuriais grindžiama IT plėtra; visi šie pakeitimai turėtų būti priimti iki 2020 m. pabaigos.

Susijusi IT veikla buvo suskirstyta į šešias sritis. 2018 m. gegužės mėn. išsamus šios veiklos planas buvo įtrauktas į bendrąjį IT planą.

Pagrindinis sėkmės veiksnys yra glaudus muitinių ir mokesčių administracijų bendradarbiavimas valstybėse narėse. Verslo bendruomenė deda didžiules pastangas rengdamasi įgyvendinti PVM dokumentų rinkinį. Dėl teisės aktų projektų konsultuotasi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais; jie taip pat dalyvauja vykstančiose techninėse diskusijose dėl aiškinamųjų pastabų ir rekomendacinių dokumentų tiek PVM, tiek muitų klausimais.

- **Pašto paslaugos.** Komisija ir valstybės narės taip pat intensyviai bendradarbiavo su ES pašto ir greitojo pristatymo paslaugų teikėjais, siekdamos užtikrinti, kad nuo 2021 m. jie pateiktų būtiniausią išankstinę informaciją apie pašto ir skubiomis siuntomis oro transportu gabensimas prekes, prieš jas pakraunant. . Tai bus įmanoma 2021 m. kovo 15 d. įdiegus pirmąją „Importo kontrolės sistemos 2“ (ICS2) versiją (žr. toliau).

8) Muitų sąjungos panaudojimas siekiant didinti ES saugumą

a) Importo kontrolės sistema

- **Oro transportu gabenamų krovinių saugumas.** ICS2 yra didelės apimties sistema, kuria grindžiama muitinių vykdoma prekių saugos ir saugumo tikrinimo iki jų įvežimo programa. Tai bus nauja platforma, kurioje bus galima rinkti išankstinius elektroninius duomenis apie visas prekes ir siuntas iki jų įvežimo į Sąjungos muitų teritoriją iš įvairių prekybos šaltinių. Iki 2019 m. pabaigos Komisijos tarnybos beveik užbaigė kurti du pagrindinius ICS2 komponentus (bendrą prekiautojo sąsają ir bendrą saugyklą) ir šiuo metu vykdo tobulinimo ir bandymo darbus, siekdamos 2021 m. kovo 15 d. paleisti pirmąją sistemos versiją (oro transportu gabenamos skubios ir pašto siuntos).

Kad užtikrintų šios pirmosios sistemos versijos veiksmingumą, Komisija, glaudžiai bendradarbiaudama su nacionalinėmis vidaus saugumo ir civilinės aviacijos saugumo institucijomis, per pastaruosius kelerius metus susitarė su valstybių narių muitinėmis dėl bendrų prieš krovimą atliekamos oro transportu gabensimų krovinių saugumo rizikos analizės kriterijų ir standartų rinkinio. Komisijos įgyvendinimo sprendimas, kuriuo šie kriterijai nustatomi ir kuris bus papildytas bendromis veiklos gairėmis, buvo parengtas tvirtinti 2020 m. antrąjį pusmetį.

- ***Teisiniai pakeitimai.*** Komisija ir valstybės narės taip pat padarė pažangą rengdamos būtinus su ICS2 susijusius teisinio pagrindo pakeitimus pagal Sąjungos muitinės kodeksą: dauguma teisės nuostatų dėl naujų išankstinės informacijos apie krovinius teikimo reikalavimų, pakeistos bendradarbiaujamosios rizikos analizės ir pačios ICS2 sistemos šiuo metu derinamos, o atitinkamus įgyvendinimo ir deleguotuosius aktus numatyta priimti per 2020 m.

- ***Duomenų tobulinimas.*** Tuo pat metu buvo atliktas nuodugnus darbas ir padaryta pažanga siekiant į 2-ąją ICS2 versiją įtraukti naujus didžiulius geresnių duomenų srautus; tai reiškia, kad bus renkama išsami iki įvežimo pateiktina informacija apie visas oro transportu gabenamas prekes.

- ***Duomenų analizės pajėgumai.*** Rengiantis paleisti 2-ąją versiją buvo vykdomas darbas formuojant ICS2 saugos ir saugumo analizės pajėgumus – juos 2020 m. 4 ketvirtį turės patvirtinti valstybės narės. ICS2 saugos ir saugumo analizės pajėgumai, jei dėl jų bus susitarta, suteiks galimybę valstybėms narėms bendrai analizuoti didelius ES lygmeniu surinktų išankstinių krovinių duomenų srautus, kad būtų galima tikroju laiku gauti grėsmių veiklos saugai ir saugumui signalus tada, kai prekės juda tiekimo grandine (visų rūšių – oro, jūrų, sausumos ir geležinkelių – transportu). Kadangi analizės pajėgumai bus integruoti į ICS2 ryšių procesą ir į rizika grindžiamo muitinio tikrinimo operacijas prie išorės sienų (kartu su atitinkama deklaracija valstybėms narėms siunčiant grėsmės signalą), rizikos analizės ir kontrolės rezultatai kiekvienu atveju bus sistemingai peržiūrimi, kad muitinės ekspertai galėtų įvertinti ir nuolat gerinti tikslingumą. Šie pajėgumai taip pat padės Komisijai pagal savo kompetenciją bendroje rizikos valdymo sistemoje prisidėti prie bendrų prioritetinių projektų, pavyzdžiui, susijusių su bendrais prioritetinių kontrolės sričių veiksmis, reagavimu į krizes ar parama muitų politikos vertinimui, nustatymo. Kartu su valstybėmis narėmis jau vykdomas bandomasis projektas ir atliekamas parengiamasis darbas, susijęs su operatyvinės valstybių narių ekspertų grupės pajėgumų plėtojimo ir naudojimo klausimais sukūrimu.

b) Darbas su kitomis saugumo ir sienų valdymo institucijomis

- ***Muitinių bendradarbiavimo su sienos apsaugos pareigūnais gairės.*** 2018 m. gruodžio mėn. Komisijos tarnybos paskelbė naujas gaires dėl tolesnio muitinių ir sienos apsaugos pareigūnų bendradarbiavimo plėtojimo. Gairėmis siekiama didinti bendradarbiavimo svarbą ir stiprinti jo strateginį aspektą, nustatyti novatoriškus ir tvarius bendro sienų valdymo sprendimus ir užtikrinti glaudų abiejų institucijų bendradarbiavimą visais lygmenimis. Aptariama daug bendradarbiavimo sričių, be kita ko, sinchronizuoti patikrinimai bei bendros operacijos, bendras infrastruktūros ir viešųjų pirkimų planavimas, naudojimasis įranga, mokymas, keitimasis informacija, rizikos analizė ir tyrimai.

- ***Intensyvesnis muitinių bendradarbiavimas su saugumo ir sienų valdymo institucijomis ir didesnis jų sistemų sąveikumas.*** 2019 m. ES nustatė naujas taisykles dėl teisingumo ir vidaus reikalų srityje naudojamų ES didelės apimties informacinių sistemų sąveikumo. Šiuo metu kuriama saugumo, sienų ir migracijos valdymo informacinių sistemų²⁷ sąveikumo sistema. Be

²⁷ Šengeno informacinė sistema (SIS), Europolo informacinė sistema (EIS), atvykimo ir išvykimo sistema (AIS), Vizų informacinė sistema (VIS), Europos kelionių informacijos ir leidimų sistema (ETIAS), Europos

to, Komisijos suburta saugumo, sienų valdymo ir muitinės ekspertų grupę užbaigę preliminarų saugumo ir sienų valdymo sistemų sąveikumo su muitinės sistemomis saugumo ir saugumo rizikos vertinimo srityje vertinimą ir 2019 m. vasario mėn. pateikė savo išvadas Tarybos Operatyvinio bendradarbiavimo vidaus saugumo srityje nuolatiniam komitetui (COSI). Vertinimo ataskaitoje rekomenduota atlikti galimybių studiją, kad būtų nuodugniai išnagrinėtos Šengeno informacinės sistemos (SIS), Europolo duomenų ir „Importo kontrolės sistemos 2“ (ICS2) sąsajos. Joje taip pat nustatytos galimos veiklos, techninės ir teisinės kliūtys, problemos ir apribojimai, kuriuos reikia išnagrinėti atliekant tyrimą.

Ataskaitoje taip pat rekomenduota vėliau atskirai įvertinti kitų galimai svarbių muitinės sistemų sąveikumą su SIS ir Europolo duomenimis. Šiame kontekste ICS2 duomenų sąveikumo su PNR, EURODAC, VIS, AIS ir ETIAS duomenimis nauda laikyta labai nedidele. Be to, ataskaitoje rekomenduota tuo pačiu metu surengti politines diskusijas, siekiant išnagrinėti sąlygas, kuriomis kitoms teisėsaugos institucijoms tinkamai pagrįstais atskirais atvejais tyrimo tikslais galėtų būti suteikta prieiga prie ICS2 duomenų.

- **Saugumo sąjunga.** 2018 m. pradžioje atliekant nuodugnią ES saugumo sąjungos analizę daugiausia dėmesio skirta muitinių vaidmeniui kovojant su organizuotu nusikalstamumu ir pabrėžta, kad muitinę reikia pripažinti lygiaverte partnere, kuri turi aktyviai bendradarbiauti su teisėsaugos institucijomis.

- **ES SOCTA.** Komisija yra ES sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimo (ES SOCTA) patariamiosios grupės narė, tad jos tarnybos aktyviai prisideda prie geresnio muitinių integravimo į ES sunkių formų ir organizuoto nusikalstamumo grėsmių vertinimo procesą. Tai pirmas žingsnis įgyvendinant ES kovos su organizuotu ir sunkių formų tarptautiniu nusikalstamumu politikos ciklą ir Europos kovos su nusikalstamumo grėsmėmis daugiadalykės platformos (EMPACT) veiklą.

Bendradarbiavimas su Europolu. 2018 m. gegužės mėn. Komisija išsiuntė raštus valstybėms narėms, kurios dar neturi ryšių palaikymo pareigūno Europole arba neturi prieigos prie Saugaus keitimosi informacija tinklo programos (SIENA). Šiuose raštuose atkreiptas dėmesys į tai, kad reikia išnaudoti glaudaus muitinių, policijos ir kitų teisėsaugos tarnybų bendradarbiavimo galimybes.

9) Tarptautinių santykių stiprinimas

Komisija yra atsakinga už derybas dėl muitinės klausimus apimančių tarptautinių susitarimų, nesvarbu, ar tai būtų specialūs susitarimai, pavyzdžiui, muitinių bendradarbiavimo ir savitarpio administracinės pagalbos susitarimai, ar platesni muitinės aspektus apimantys susitarimai, pavyzdžiui, laisvosios prekybos susitarimai (LPS), kartais vadinami ekonominės

daktiloskopinės informacijos sistema (EURODAC), Trečiųjų šalių piliečiams skirta Europos nuosprendžių registrų informacinė sistema (ECRIS-TCN).

partnerystės susitarimais (EPS), ir turi užtikrinti jų įgyvendinimą. 2018 ir 2019 m. ji toliau intensyviai dirbo šioje srityje. Bendras tikslas – palengvinti teisėtą prekybą, kartu užtikrinant veiksmingą ir efektyvią kontrolę, kad būtų kovojama su neteisėta prekyba ir sukčiavimu.

- **Tranzitas.** Komisijos tarnybos ES vardu prisidėjo prie darbo, susijusio su e. TIR tarptautinio tranzito procedūros teisine sistema; dėl jos po dešimtmetį trukusio parengiamojo darbo ir sudėtingų tarptautinių derybų Jungtinių Tautų Europos ekonomikos komisija (UNECE)²⁸ susitarė 2019 m. spalio mėn. Atlikus šį darbą bus sudarytos teisinės sąlygos taikyti elektroninę TIR muitinės tranzito procedūrą, o TIR konvencija bus suderinta su verslo poreikiais ir ES muitų politika. Oficialiai priimti šią sistemą numatyta 2020 m. pradžioje.

- **Susitarimai dėl muitinės įgyvendinamų saugumo priemonių su Norvegija ir Šveicarija.** Siekiant užtikrinti, kad prie išorės sienų taikomos saugumo priemonės atitiktų Sąjungos muitinės kodekse nustatytą sustiprintą rizikos valdymo sistemą, 2019 m. pradėtos diskusijos dėl šių susitarimų pakeitimų; jie turėtų įsigalioti iki 2021 m. kovo mėn. numatyto ICS2 įdiegimo.

- **Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių preferencinių kilmės taisyklių konvencija (PEM konvencija).** 2019 m. po daugelį metų trukusių derybų su PEM konvencijos susitariančiosiomis šalimis buvo susitarta dėl peržiūrėtų kilmės taisyklių. Taryba priėmė sprendimą dėl pozicijos, kurios Europos Sąjungos vardu turi būti laikomasi Regionine konvencija įsteigtame Jungtiniame komitete, ir patvirtino naujas taisykles. Peržiūrėtos Regioninės konvencijos kilmės taisyklės yra šiuolaikiškos ir prekybai palankios taisyklės, kurias taikant atsirad daugiau ir geresnių regioninės integracijos už ES ribų galimybių, o tai supaprastins prekybos srautus ir tiekimo grandines ir kartu suteiks naudos ES įmonėms ir vartotojams. Peržiūrėtas taisykles pradės laikinai taikyti to pageidaujančios susitariančiosios šalys. Šiuo metu visos Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių preferencinėmis kilmės taisyklėmis reglamentuojama apie 60 proc. ES lengvatinės prekybos.

- **Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių asociacijos susitarimų skyrių, susijusių su prekyba ir muitais, įgyvendinimas.** Komisijos tarnybos taip pat prisidėjo prie Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių asociacijos susitarimų su partneriais (Alžyru, Egiptu, Jordanija, Libanu, Maroku, Tunisu ir Palestina) skyrių, susijusių su prekyba ir muitais, įgyvendinimo, aktyviai dalyvaudamos reguliariai rengiamuose atitinkamų pakomitečių posėdžiuose.

- **ES ir Maroko susitarimas.** Šis susitarimas, kuriuo iš dalies keičiami ES ir Maroko asociacijos susitarimo 1 ir 4 protokolai, įsigaliojo 2019 m. liepos 19 d. Juo išplečiama Maroko produktams suteiktų muitų tarifų lengvatų taikymo sritis, į ją įtraukiant Vakarų Sacharos kilmės produktus. 2020 m. Taryba patvirtino įgaliojimus dėl keitimosi informacija su Maroku siekiant įvertinti pirmiau minėto susitarimo poveikį tvarkos.

- **Stabilizacijos ir asociacijos susitarimų su Vakarų Balkanais įgyvendinimas: parama narystės siekiančioms šalims kandidatėms.** Be dvišalių laisvosios prekybos susitarimų (LPA), stabilizacijos ir asociacijos susitarimuose numatomas glaudus regioninis ir dvišalis

²⁸ <https://www.unece.org/trans/bcf/etir/welcome.html>.

bendradarbiavimas. Naudojamos priemonės apima atitinkamų šalių bendradarbiavimą įgyvendinant Vidurio Europos laisvosios prekybos susitarimą, dalyvavimą programoje „Muitinė 2020“ ir su muitinių modernizavimu susijusios pagalbos teikimą šalims. Juodkalnija ir Serbija deda pastangas, kad užtikrintų atitikti 29 skyriuje nustatytiems kriterijus. Prieš priimant šių metų sprendimą pradėti stojimo derybas, Albanijai ir Šiaurės Makedonijai buvo pristatyta muitų *acquis*. 2019 m. Komisija pateikė nuomonę dėl Bosnijos ir Hercegovinos paraiškos dėl narystės ir 2019 m. Prištinoje surengė pirmąją muitinės stebėsenos misiją.

- **ES ir Turkijos muitų sąjunga.** Tarybos pozicija dėl galimo muitų sąjungos modernizavimo nepasikeitė, todėl nebuvo įmanoma padaryti jokios su galima susitarimo peržiūra susijusios pažangos. Komisijos tarnybos atidžiai stebi padėtį, susijusią su Turkijos nustatytais papildomais muitais ir prašymu pateikti papildomų kilmės įrodymų; ji tebėra vienas iš pagrindinių susirūpinimą keliančių klausimų siekiant tinkamai įgyvendinti ES ir Turkijos muitų sąjungą.

- **ES ir Andora, San Marinas ir Monakas.** Remdamasi Tarybos suteiktais įgaliojimais, ES šiuo metu derasi dėl asociacijos susitarimo su Andoros Kunigaikštyste, Monako Kunigaikštyste ir San Marino Respublika; šiuo susitarimu joms būtų suteikta patekimo į ES vidaus rinką galimybė, panaši į galimybę, suteiktą Europos ekonominės erdvės narėms, kurios nėra ES narės. 2015 m. kovo mėn. pradėtos derybos apima visus techninius skyrius, susijusius su keturiomis pagrindinėmis vidaus rinkos laisvėmis. Pastaraisiais metais padaryta didelė pažanga derybose, susijusiose su laisvu prekių judėjimu ir muitinės reikalais; jos bus tęsiamos 2020–2021 m.

- **Rytų partnerystė.** Komisijos tarnybos aktyviai padėjo įgyvendinti išsamių ir visapusiškų laisvosios prekybos susitarimų (IVLPE) su *Ukraina, Moldova ir Gruzija* skyrius, susijusius su mokesčiais ir muitais. Komisijos tarnybos organizavo muitinės pakomitečių veiklą ir dalyvavo mokesčių pakomitečių veikloje, teikdamos aiškias partnerių teisės aktų derinimo su ES teise gaires. Vykstant deryboms dėl tvirtesnio partnerystės ir bendradarbiavimo susitarimo su Uzbekistanu ir Azerbaidžanu buvo susitarta ir baigta derėtis dėl skyrių, susijusių su muitais. 2019 m. Taryba suteikė Komisijai įgaliojimus pradėti derybas dėl muitinių bendradarbiavimo ir savitarpio administracinės pagalbos susitarimo su Baltarusija.

Pasaulio muitinių organizacija. ES (Komisija) ir valstybės narės aktyviai dalyvavo diskusijose Pasaulio muitinių organizacijoje (PMO) ir propagavo Sąjungos muitinės kodekso standartus bei kitas su muitais susijusias ES politikos kryptis. Tai ypač pasakytina apie nuodugnią Peržiūrėtos Kioto konvencijos peržiūrą, tarpvalstybinės prekybos standartų sistemą, skaitmeninę muitinę ir duomenų analizę. Jos taip pat atliko svarbų vaidmenį darbo organų, pavyzdžiui, PMO pasaulinės prekybos saugumo ir supaprastinimo standartų sistemos (SAFE) ir Suderintos sistemos (SS) komiteto, veikloje.

ES laisvosios prekybos susitarimai (LPS). 2018 ir 2019 m. buvo toliau dedamos pastangos užtikrinti tinkamas derybas dėl su muitais susijusių ES tarptautinių susitarimų aspektų ir tinkamą jų įgyvendinimą. 2019 m. vasario 1 d. ir 2019 m. lapkričio 21 d. įsigaliojo atitinkamai ES ir Japonijos ekonominės partnerystės susitarimas (EPS) ir ES ir Singapūro laisvosios prekybos susitarimas (LPS). 2019 m. birželio 30 d. pasirašytas LPS su Vietnamu.

2019 m. birželio mėn. taip pat buvo pasiektas politinis susitarimas dėl prekybos susitarimo su MERCOSUR valstybėmis (Argentina, Brazilija, Paragvajumi ir Urugvajumi). ES užbaigė derybas dėl protokolų dėl kilmės taisyklių, kurie yra EPS su Dramblio Kaulo Kranto Respublika ir Gana pagrindas. Ji taip pat užbaigė derybas dėl ES ir Rytų bei Pietų Afrikos valstybių ir ES ir Ramiojo vandenyno valstybių laikinųjų ekonominės partnerystės susitarimų protokolo dėl kilmės taisyklių techninių pakeitimų. Toliau vyko derybos dėl LPS su Čile, Australija, Naująja Zelandija ir Indonezija. 2019 m. pradėtas ES ir Rytų bei Pietų Afrikos valstybių laikinojo EPS modernizavimas.

Dėl įgyvendinimo pasakytina, kad buvo išspręsti pradiniai EPS su Japonija įgyvendinimo sunkumai, dėl kurių buvo iškilusi grėsmė, kad muitų tarifų lengvatos nebus taikomos tinkamai. Buvo baigtos diskusijos su Korėja dėl bendro sutarimo dėl su kilmės taisyklėmis susijusių tikrinimo procedūrų – oficialus susitarimas dėl jo turi būti pasiektas 2020 m. 2017 m. rugsėjo 21 d. pradėtą darbą siekiant užtikrinti sklandų susitarimo su Kanada įgyvendinimą iliustruoja teigiami 2018 m. birželio 22 d. Briuselyje surengto 4-ojo ES ir Kanados jungtinio muitinių bendradarbiavimo komiteto (JMBK) posėdžio rezultatai. Vėliau vyko diskusijos dėl ES ir Kanados įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų (IEVV) programų abipusio pripažinimo. Be to, buvo surengti jungtinių muitinių bendradarbiavimo komitetų posėdžiai, susiję su kitais LPS ir muitinių bendradarbiavimo bei savitarpio administracinės pagalbos susitarimais, siekiant užtikrinti veiksmingą jų įgyvendinimą. Posėdžiauta, be kita ko, su Kinijos (intelektinės nuosavybės teisės, kova su sukčiavimu ir tiekimo grandinės saugumas), Honkongo (intelektinės nuosavybės teisės), Centrinės Amerikos ir Kolumbijos, Peru ir Ekvadoro atstovais. Kalbant apie Kiniją, Komisija pradėjo dabartinio ES ir Kinijos muitinių bendradarbiavimo ir savitarpio administracinės pagalbos susitarimo vertinimą.

- ***Stebėsenos veikla.*** Komisijos tarnybos toliau stebėjo, kaip taikomos lengvatiniuose prekybos susitarimuose nustatytos kilmės taisyklės ir procedūros, kad būtų apsaugoti ES finansiniai interesai ir užtikrinta sąžininga prekyba tarp ES ir trečiųjų šalių, kurioms taikomi lengvatiniai prekybos susitarimai. Ši lengvatinės kilmės taisyklių laikymosi stebėseną taip pat didina Sąjungos patikimumą derantis dėl laisvosios prekybos susitarimų.

- ***Registruotųjų eksportuotojų*** sistema. Ši sistema buvo toliau diegiama ir vis daugiau paramos gavėjų dalyvavo Komisijos rengiamuose specialiuose mokymuose.

- ***Privalomoji įvertinimo informacija*** . Toliau vyko svarstymai dėl sprendimų, susijusių su privalomąja informacija muitinio įvertinimo srityje, priėmimo Sąjungoje, remiantis PPO muitinio įvertinimo ir prekybos lengvinimo susitarimų nuostatomis ir keliais ES sudarytais laisvosios prekybos susitarimais. Privalomoji įvertinimo informacija gali atlikti svarbų vaidmenį sudarant palankesnes sąlygas tarptautinei prekybai, užtikrinant, kad prekyautojams būtų lengviau nuspėti prekių vertę, ir kartu padedant muitinėms užtikrinti veiksmingą ir efektyvią kontrolę.

IV. IŠVADA

Šia ataskaita Komisijos tarnybos įvykdė 2019 m. sausio 25 d. Tarybos išvadose dėl pirmosios kas dvejus metus teikiamos ataskaitos išdėstytą prašymą kitoje dvimetėje ataskaitoje aprašyti

pokyčius devyniose prioritetinėse srityse, susijusiose su muitų sąjungos valdymu.

Priedas. Teisės aktai, programos ir elektroninės sistemos

a) Teisės aktai, kurių vykdymą užtikrina muitinė

1) Nuo 2016 m. taikomas ES muitinės kodeksas ir jo deleguotieji bei įgyvendinimo aktai²⁹ yra pagrindiniai teisės aktai, kuriais muitų sąjungoje reglamentuojamos muitinės deklaracijos, procedūros ir formalumai. Atsižvelgiant į Peržiūrėtą Kioto konvenciją, Kodeksu nustatomos taisyklės, kuriomis siekiama užtikrinti didesnę teisinę tikrumą ir sudaryti palankesnes sąlygas prekybai, kartu geriau apsaugant ES ir valstybių narių finansinius ir ekonominius interesus bei užtikrinant ES piliečių saugą ir saugumą. Visų pirma juo siekiama sukurti bepopierę ir visiškai automatizuotą muitų sąjungą, kurioje būtų naudojamos naujos ar patobulintos tarpusavyje susietos elektroninės sistemos, suteikiančios galimybę atlikti visus muitinės formalumus. Sąjungos muitinės kodeksas kartu su jo deleguotaisiais ir įgyvendinimo aktais jau veiksmingai taikomas, o visomis jo teikiamomis galimybėmis bus galima naudotis po 2025 m., kai bus įdiegta septyniolika su juo susijusių elektroninių sistemų. Komisija reguliariai rengia diskusijas su valstybėmis narėmis ir verslo asociacijomis, kad rastų nustatytų problemų sprendimus; taip buvo priimti keli teisės aktų rinkinio pakeitimai.

2) ES muitų sąjunga apima tranzito procedūras, taikomas tiek pačioje muitų teritorijoje, tiek santykiuose su daugeliu trečiųjų šalių. Tranzitas – tai procedūra, suteikianti galimybę laikinai sustabdyti importuojant taikytinų muitų, mokesčių ir prekybos politikos priemonių taikymą, kad muitinį įforminimą būtų galima atlikti paskirties, o ne įvežimo į muitų teritoriją vietoje. ES valstybių narių tarpusavyje taikoma tranzito procedūra taip pat taikoma Andorai ir San Mariniui. Tranzito susitarimai sudaryti su keturiomis ELPA šalimis (Islandija, Lichtenšteinu, Norvegija ir Šveicarija), Serbija, buvusiąja Jugoslavijos Respublika Makedonija ir Turkija pagal iš dalies pakeistą 1987 m. Konvenciją dėl bendrosios tranzito procedūros³⁰. Buvo užtikrintas bendrosios tranzito procedūros vykdymas su Jungtine Karalyste – 2019 m. sausio 30 d. ji deponavo prisijungimo prie Konvencijos dokumentą. ES taip pat yra sudariusi tranzito susitarimus su beveik 60 šalių, pasirašiusių 1975 m. tranzito konvenciją (TIR arba „Transport Internationaux Routiers“ konvenciją³¹).

3) Į ES muitų teritoriją leidžiama laikinai įvežti prekes iš apytikriai 70 šalių, pasirašiusių 1990 m. Pasaulio muitinių organizacijos (PMO) Stambulo konvenciją dėl laikinojo įvežimo³².

4) Be muitų, PVM ir akcizų rinkimo, vykdydamos įvairias kitas užduotis, muitinės prie ES sienų užtikrina daugiau kaip 60 ES teisės aktų, kuriais siekiama apsaugoti piliečius, aplinką ir

²⁹ https://ec.europa.eu/taxation_customs/business/union-customs-code/ucc-legislation_en.

³⁰ 2016 m. balandžio 28 d. ES ir ELPA bendrojo tranzito jungtinio komiteto sprendimas Nr. 1/2016, kuriuo iš dalies keičiama 1987 m. gegužės 20 d. Konvencija dėl bendrosios tranzito procedūros [2016/858].

³¹ <http://www.unece.org/tir/system/history/tir-history.html>.

³² <http://ec.europa.eu/world/agreements/prepareCreateTreatiesWorkspace/treatiesGeneralData.do?redirect=true&treatyId=533>.

bendrosios rinkos vientisumą, vykdymą. Tai, pavyzdžiui, veterinarijos, sanitarijos, fitosanitarijos, žemės ūkio ir aplinkosaugos teisės aktai, taip pat teisės aktai dėl produktų saugos ir atitikties.

5) Reglamentas (EB) Nr. 515/97 yra pagrindinė teisinė priemonė, padedanti kovoti su sukčiavimu muitų srityje valstybėms narėms bendradarbiaujant ir keičiantis informacija. ES valstybės narės informacija keičiasi ir pagal Sąjungos muitinės kodekse numatytą muitinės rizikos valdymo sistemą, skirtą su rizika susijusiai informacijai tvarkyti.

6) Muitinės pagal ES muitinių bendradarbiavimo susitarimus su kitomis šalimis keičiasi su jomis informacija, siekdamos užtikrinti, kad būtų laikomasi muitinės nuostatų ir kad būtų surenkamos visos pajamos.

b) Muitinės programos

Muitinės bendradarbiauja tarpusavyje ir keičiasi geriausios patirties pavyzdžiais, naudodamosi ES muitinių veiksmų programose numatytais priemonėmis, metodika ir finansavimu. Bendradarbiaujama vykdant bendrus veiksmus, taip pat didinant IT pajėgumus ir ugdant žmogiškųjų išteklių gebėjimus.

Dvi ES veiksmų programos, pagal kurias, žvelgiant iš skirtingų perspektyvų ir naudojant skirtingas priemones ir biudžetus, finansuojamas muitinių bendradarbiavimas siekiant apsaugoti ES finansinius interesus, yra „Muitinė 2020“ ir „Hercule II / III“.

Programa „Muitinė 2020“ siekiama dalyvaujančių šalių bendradarbiavimo priemonėmis remti muitų sąjungos veikimą ir modernizavimą, kad būtų sustiprinta vidaus rinka. Daugiau kaip [85 proc.] jos biudžeto (522 mln. EUR dabartinėmis kainomis) yra skirta muitinių elektroninėms sistemoms ir naudojama šių sistemų ES dalių kūrimui, naudojimui ir priežiūrai finansuoti. Likusi biudžeto dalis skirta bendradarbiavimo priemonėms, būtent bendriems veiksams (pavyzdžiui, projektų grupėms ir ekspertų grupėms) ir mokymo veiklai (pavyzdžiui, mokymo kursams ir žmogiškųjų išteklių kompetencijos ugdymui).

Europos kovos su sukčiavimu tarnybos administruojama programa „Hercule“ saugomi ES finansiniai interesai, remiant kovos su ES biudžetui kenkiančiais pažeidimais, sukčiavimu ir korupcija veiksmus.

Pasiūlymai dėl šių programų atnaujinimo po 2020 m. įtraukti į daugiametę finansinę programą – ji turi būti patvirtinta 2020 m. pabaigoje. Būsima muitinių programa siekiama užtikrinti tolesnę muitinių elektroninių sistemų plėtrą ir stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą teminiu arba geografiniu pagrindu.

c) Muitinių elektroninės sistemos

Nuo muitų sąjungos sukūrimo buvo įgyvendinti įvairūs jos skaitmeninio modernizavimo veiksmai. 1990 m. pabaigoje pasiektas didelis laimėjimas – įdiegta nauja muitinio tranzito procesų skaitmeninio tvarkymo sistema, pagrįsta pirmąja ES masto keitimosi elektroniniais pranešimais sistema. Nuo to laiko sukurta daugybė kitų muitinės elektroninių sistemų. Šiuo metu beveik 100 proc. muitinės deklaracijų tvarkoma skaitmeniniu būdu.

Vienas iš pagrindinių su muitinės IT susijusio darbo elementų yra tam tikrų esamų elektroninių sistemų tobulinimas ir tam tikrų naujų sistemų, skirtų visiems muitinės formalumams pagal Sąjungos muitinės kodeksą tvarkyti, kūrimas. Galutinis terminas, iki kurio turi būti užbaigtas iš viso 17 sistemų tobulinimas arba kūrimas, yra 2025 m. pabaiga. Elektronines sistemas sudaro toliau nurodomos 14 transeuropinių sistemų (kai kurios jų turi ir ES, ir nacionalinių elementų) ir trys išimtinai nacionalinės sistemos.

Transeuropinės sistemos

1. *Muitinės sprendimai*. Šiuo projektu siekiama suderinti procesus, susijusius su prašymo priimti muitinės sprendimą pateikimu, sprendimo priėmimu ir sprendimo valdymu visoje ES.
2. *Privalomoji tarifinė informacija (PTI)*. Kiekvienas sprendimas, kuriuo ekonominės veiklos vykdytojai suteikiama informacija apie prekių kodą, kurį muitinė taikys prekėms, kurias ekonominės veiklos vykdytojai nori importuoti arba eksportuoti, skelbiamas PTI duomenų bazėje. Šiuo projektu siekiama atnaujinti transeuropinę privalomosios tarifinės informacijos sistemą atsižvelgiant į Sąjungos muitinės kodeksą ir jo nuostatas (pvz., galiojimo laikotarpio pakeitimus). Projektas yra glaudžiai susijęs su toliau aprašyta sistema „Surveillance 3“.
3. *Įgaliotųjų ekonominės veiklos vykdytojų sistemos tobulinimas*. Šiuo projektu siekiama pagerinti veiklos procesus, susijusius su prašymais suteikti įgaliotojo ekonominės veiklos vykdytojo statusą ir leidimais, atsižvelgiant į Kodekso teisės nuostatų pakeitimus.
4. *Automatizuota eksporto sistema (AES)*. Šį projektą, kuriuo įgyvendinami Kodekse nustatyti eksporto ir išvežimo reikalavimai, sudaro dvi dalys: transeuropinė (AES) ir nacionalinė (nacionalinių eksporto sistemų tobulinimas).
5. *Naujosios kompiuterizuotos tranzito sistemos (NCTS) tobulinimas*. Šio transeuropinio projekto tikslas – atnaujinti esamą sistemą, kuria automatizuojamos tranzito procedūros ir prekių, kurioms taikoma TIR procedūra, judėjimo Europos Sąjungoje kontrolė.
6. *Registruotųjų eksportuotojų sistema (REX)*. REX projektu siekiama įdiegti sistemą, padėsiančią gauti naujausią išsamią informaciją apie ne ES šalyse įsisteigusius registruotuosius eksportuotojus, eksportuojančius prekes į ES pagal lengvatinius prekybos susitarimus.

7. *„Ekonominės veiklos vykdytojų registravimo ir identifikavimo posistemis 2“ (EORI2)*. Šiuo projektu siekiama patobulinti esamą transeuropinę EORI sistemą, kurioje registruojami ir identifikuojami ES ir trečiųjų šalių ekonominės veiklos vykdytojai.
8. *Garantijų valdymas (GUM)*. Šiuo projektu siekiama užtikrinti veiksmingą ir efektyvų įvairių rūšių garantijų valdymą. Projektas apima ir transeuropinį, ir nacionalinį komponentus.
9. *Specialiosioms procedūroms skirti informacijos lapai (INF)*. Šio projekto tikslas – sukurti naują transeuropinę administracinio bendradarbiavimo ir standartizuoto keitimosi informacija tarp valstybių narių muitinių sistemą.
10. *Sistema „Surveillance 3“*. Šiuo projektu siekiama patobulinti sistemą „Surveillance 2+“, kad joje būtų galima analizuoti duomenis ir teikti ataskaitas remiantis esamais ir būsimais deklaracijų duomenų elementais, siekiant gerinti muitinių atliekamą rizikos analizę, kovą su sukčiavimu, politikos formavimą, rinkos analizę, tikrinimą po prekių išleidimo ir tobulinti statistiką.
11. *Importo kontrolės sistemos (ICS2) tobulinimas siekiant stiprinti tiekimo grandinės saugumą įvežimo punktuose*. Šio projekto tikslas – sukurti naują transeuropinę sistemą, kuria būtų pakeista esama importo kontrolės sistema. Pagrindinis tikslas – stiprinti tiekimo grandinės saugumą optimizuojant keitimąsi išankstine informacija apie krovinius ir šalinant saugos ir saugumo procesų ir (arba) duomenų kokybės trūkumus, kad būtų pagerinta rizikos analizė.
12. *Centralizuotas muitinis importuojamų prekių įforminimas (CCI)*. Šiuo projektu siekiama sukurti transeuropinę sistemą, kuri suteiktų prekiautojams galimybę importo muitinės deklaracijas centralizuotai pateikti vienoje muitinės administracijoje, o prekės būtų fiziškai pateiktos kitoje valstybėje (-ėse) narėje (-ėse).
13. *Sąjungos statuso įrodymas (PoUS)*. Įgyvendinant šį projektą siekiama sukurti naują transeuropinę sistemą, kurioje būtų saugomi, tvarkomi ir randami elektroniniai Sąjungos statuso įrodymo dokumentai.
14. *Vienodas vartotojų valdymas ir skaitmeniniai parašai (tiesioginė prekiautojo prieiga prie EIS)*. Vienodo vartotojų valdymo ir skaitmeninių parašų projektu siekiama įdiegti sistemą, kuri suteiktų prekiautojams tiesioginę ir suderintą prieigą prie naujų ES masto paslaugų, įskaitant centrinės paslaugas.

Nacionalinės sistemos

15. *Nacionalinių importo sistemų (NIS) tobulinimas*. Šiuo projektu siekiama įgyvendinti visus Kodekso reikalavimus, susijusius su nacionaline importo sritimi. Jis apima nacionalines muitinės deklaracijų tvarkymo sistemas ir kitas susijusias sistemas.
16. *Pranešimas apie atvykimą, pranešimas apie prekių pateikimą ir laikinasis saugojimas*. Šio projekto tikslas – nustatyti su pranešimu apie transporto priemonės atvykimą, prekių pateikimu ir laikinojo saugojimo deklaracija susijusius procesus ir remti jų vienodinimą visose valstybėse narėse.
17. *Specialiosios procedūros*. Šio projekto tikslas – nustatant bendrus veiklos procesų modelius spartinti, paprastinti ir vienodinti specialiąsias procedūras visoje Sąjungoje.

Be daugybės kitų muitinių elektroninių sistemų, kuriomis siekiama padėti muitinėms ir (arba) sudaryti palankesnes sąlygas importuotojams ir eksportuotojams, paminėtinos šios šiame dokumente nurodytos sistemos:

TARIC (Europos Sąjungos integruotasis muitų tarifas). Tai daugiakalbė duomenų bazė, apimanti visas priemones, susijusias su ES muitų tarifų, prekybos ir žemės ūkio teisės aktais.

Kovos su klastojimu ir piratavimu informacinė sistema (COPIS). Ja siekiama stiprinti intelektinės nuosavybės teisių apsaugą gerinant teisių subjektų ir valstybių narių muitinės administracijų, taip pat visų valstybių narių muitinių įstaigų bendradarbiavimą ir dalijimąsi informacija.

Kovos su sukčiavimu informacinė sistema (AFIS). Ši saugi sistema suteikia valstybėms narėms galimybę tarpusavyje ir su Komisija keistis informacija, susijusia su muitų teisės aktų pažeidimais.

Rizikos valdymo elektroninė sistema. Elektroninė muitinių rizikos valdymo sistema (CRMS), skirta padėti valstybėms narėms tikroju laiku elektroniniu būdu keistis su rizika susijusia informacija tarpusavyje ir su Komisija, jungia 841 muitinės įstaigą, be kita ko, visus tarptautinius uostus ir oro uostus, pagrindinius sausumos sienų postus ir visus nacionalinius rizikos analizės centrus.